
”Tajusin, että mulla ei oo hävettävää.”

Nuorten kokemuksia itsenäistymisen tuen matkaryhmästä

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalian koulutusohjelma

Hämeenlinna, Lahdensivu syksy 2016

Kirsi Salo & Niina Tuomivaara

LAHDENSIVU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi

Tekijät	Kirsi Salo & Niina Tuomivaara	Vuosi 2016
Työn nimi	”Tajusin, että mulla ei oo hävettävää” Nuorten kokemuksia itsenäistymisen tuen matkaryhmästä.	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten kokemuksia Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvatalon itsenäistymisen tuen työmuotoon liittyvästä matkaryhmästä. Kokemusten selvittämisen lisäksi tavoitteena oli selvittää onko matkaryhmä tukenut nuorten itsenäistymistä.

Opinnäytetyön teoreettisina lähtökohtina olivat jälkinuoruus ikävaiheena, itsenäistyminen, seikkailu- ja elämyspedagogiikka sekä syrjäytyminen. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Sen aineistona toimivat matkaryhmään kuuluvien nuorten kirjoittamat tarinat. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla.

Opinnäytetyön keskeisin tulos on, että matkaryhmä oli kokonaisuudessaan onnistunut. Tulosten perusteella matkaryhmä on tukenut nuorten itsenäistymistä. Tärkeintä matkaryhmässä olivat nuorten kokemusten mukaan sosiaaliset suhteet, vertaistuki sekä ihmisenä kasvu.

Avainsanat nuoret, itsenäistyminen, seikkailukasvatus, elämyspedagogiikka, syrjäytyminen

Sivut 35 s. + liitteet 2 s.

LAHDENSIVU

Degree Programme in Social Services
Bachelor of Social Services

Authors Kirsi Salo & Niina Tuomivaara **Year** 2016

Subject of Bachelor's thesis "I realized that I have nothing to be ashamed of"
Youth's experiences of a travel group related to
independence support programme

ABSTRACT

The aim of this thesis was to find out young people's experiences of a travel group related to the Finnish Red Cross Emergency Youth Shelter's independence support programme. Additionally, the aim was to find whether the travel group had supported the process of becoming independent.

The theoretical background consists of late adolescence as an age stage, the process of becoming independent, adventure education and experiential education along with social exclusion. The thesis was a qualitative research. The research material consisted of narratives written by the youth. The material was analyzed with a thematic method.

The main research result was that the travel group was successful. According to the results, the travel group supported the young people's process of becoming independent. Based on young people's narratives, the most important aspects of the travel group were social relationships, peer support and growing as a person.

Keywords youth, independence, adventure education, experiential education, social exclusion

Pages 35 p. + appendices 2 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA.....	2
2.1	Punaisen Ristin Nuorten turvatalo.....	2
2.2	Itsenäistymisen tuki.....	2
2.3	Matkaryhmä	3
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	4
4	JÄLKINUORUUS IKÄVAIHEENA	4
5	ITSENÄISTYMINEN	5
6	SEIKKAILU- JA ELÄMYSPEDAGOGIIKKA	7
6.1	Seikkailukasvatus	9
6.2	Elämyspedagogiikka	9
6.3	Reflektio osana seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa.....	10
6.4	Sosiaalipedagogiikka osana seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa	11
7	SYRJÄYTYMINEN.....	12
7.1	Elämänhallinta.....	13
7.2	Marginalisaatio.....	14
8	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	15
9	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	16
9.1	Laadullinen tutkimus.....	16
9.2	Aineiston hankinta.....	16
9.3	Aineiston analysointi.....	18
10	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	18
11	TULOKSET	19
11.1	Itsenäistymiseen liittyvät tulokset	19
11.1.1	Suhteiden hoitaja	20
11.1.2	Rajojen asettaja.....	20
11.1.3	Arkipäivän pyörittäjä.....	21
11.1.4	Itsensä arvostaja.....	22
11.1.5	Elämästä oppija	23
11.2	Kokemuksiin liittyvät tulokset	24
11.2.1	Ennen matkaa	24
11.2.2	Tunteet.....	24
11.2.3	Parhaat kokemukset.....	25
12	JOHTOPÄÄTÖKSET	26
13	POHDINTA.....	28

LÄHTEET	30
---------------	----

Liite 1	Aineistonkeruulupa
Liite 2	Tarinan ohjeistus

1 JOHDANTO

Itsenäistyminen on nuorelle haasteellinen elämänvaihe. Nuoren siirtyessä aikuisuuteen, hän tulee kohdanneeksi nopeita ja suuria elämänmuutoksia. Nuoruuteen nähdään kuuluvan lapsuudenkodista ja vanhemmista irtautuminen sekä omien asioiden itsenäisen hoitamisen aloittaminen. Itsenäistyminen on nuorelle suuri elämänmuutos, sillä omilleen muuttaminen, työelämän ja opiskelujen aloittaminen tapahtuvat usein samaan aikaan. Siirtyminen tähän elämänvaiheeseen ei aina kuitenkaan käy helposti, vaan se pitää sisällään myös riskin syrjäytymisestä. (Ranta 2012.)

Itsenäistymisen tuen työmuoto on osa Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvatalon toimintaa. Osana työmuotoa järjestettiin toista kertaa matkaryhmä, joka teki matkan Lontooseen. Matkaryhmän ainutlaatuisista työmuotoa ei ole aikaisemmin tutkittu, jonka vuoksi tutkimukselle oli tarve. Tarve tutkimukselle tuli myös Nuorten turvatalolta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia nuorten kokemuksia matkaryhmän toiminnasta sekä selvittää onko matkaryhmän tukenut nuorten itsenäistymistä. Tutkimuksen teoreettisina lähtökohtina ovat jälkinuoruus ikävaiheena, itsenäistyminen, seikkailu- ja elämypedagogiikka sekä syrjäytyminen. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksen aineistona olivat matkaryhmään kuuluvien nuorten kirjoittamat tarinat. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla ja tulosten raportointia elävöitettiin sekä perusteltiin tarinoista otetuilla lainauksilla.

Ensimmäiseksi tässä opinnäytetyössä avataan tutkimuksen taustaa ja käydään läpi tutkimustehtävä sekä tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen käsitellään opinnäytetyön teoriapohja, joka pitää sisällään neljä päälukua. Teoriapohjan käsittelyn jälkeen avataan aiempia tutkimuksia ja esitellään aineistonhankintaa. Tämän jälkeen käsitellään opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta sekä avataan tulokset ja johtopäätökset. Lopuksi pohditaan opinnäytetyön prosessia ja tarkastellaan mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen taustaa, opinnäytetyön yhteistyökumppania sekä itsenäistymisen tuen työmuotoa. Viimeisessä alaluvussa kerrotaan tarkemmin matkaryhmästä ja sen tavoitteista.

Ajatus opinnäytetyön aiheesta heräsi syksyllä 2015, kun toinen tämän opinnäytetyön tekijöistä suoritti harjoittelua Punaisen Ristin Nuorten turvatalolla. Harjoittelun aikana kävi ilmi tarve tutkimukselle itsenäistymisen tuen työmuodon matkaryhmästä. Molemmat opinnäytetyön tekijät olivat kiinnostuneita tekemään opinnäytetyön nuoriin liittyen. Matkaryhmä ainutlaatuisena työmuotona herätti myös erityistä kiinnostusta.

2.1 Punaisen Ristin Nuorten turvatalo

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina ja työelämäyhteytenä toimii Nuorten turvatalo. Nuorten turvatalo on osa Punaisen Ristin järjestötoimintaa, joka luetaan kolmannen sektorin palveluntuottajaksi. Nuorten turvatalon perustehtävänä ja tavoitteena on tukea ja auttaa nuoria sekä heidän perheitään erilaisissa elämän pulmatilanteissa, puuttua ongelmiin varhaisessa vaiheessa sekä ehkäistä ongelmatilanteita ja nuorten syrjäytymistä. Nuorten turvataloja on Suomessa viisi ja ne toimivat Helsingissä, Vantaalla, Espoossa, Tampereella ja Turussa. (Toimintakertomus 2015, 3.)

Turvatalojen palvelut ovat tarkoitettu 12–21-vuotiaille nuorille ja ne tarjoavat mahdollisuuden keskusteluun ja oman elämäntilanteen tarkasteluun. Turvatalo on turvallinen ja päihteen ympäristö. Nuorten turvatalon palvelut ovat saatavilla arkisin ympäri vuorokauden ja viikonloppuisin iltaisin ja öisin. Turvatalolle voi hakeutua omasta aloitteesta, mutta asiakkuuteen ohjaavat myös nuorten kanssa toimivat viranomaiset ja muut toimijat. (Sosiaalinen tilinpäätös 2014, 7.)

Turvataloilla tehtävässä työssä yhdistyvät ainutlaatuisesti ammatillinen työ sekä koulutettujen vapaaehtoisten tuki ja huolenpito (Sosiaalinen tilinpäätös 2014, 7). Nuorten turvatalolla on kolme ammatillista työmuotoa. Työmuodot ovat kriisityö, perhetyö ja itsenäistymisen tuki. Työskentely nuoren ja perheen kanssa perustuu vapaaehtoisuuteen. Kriisityöhön kuuluu nuorten vastaanotto sekä kriisimajoitus. Perhetyö toteutetaan perhehuoneessa, johon nuori voi tulla keskustelemaan vanhempien ja muiden perheenjäsenten kanssa. Tämän lisäksi Nuorten turvatalot järjestävät ryhmä- ja ystävötoimintaa sekä valtakunnallista keskustelu- ja kriisiapua nuorille Tukinetissä. (Nuorten turvatalojen palvelut 2016.)

2.2 Itsenäistymisen tuki

Tavoitteellista itsenäistymisen tuen työmuotoa toteutetaan omana palvelumuotonaan Tampereen, Espoon ja Helsingin turvataloissa. Tuki tarjotaan 18–21-vuotiaille nuorille, jotka tarvitsevat perheen ulkopuolista apua sekä yksilöllistä itsenäistymisen tukea oman elämän aloittamiseksi. Työskente-

lyssä tehdään yhteistyötä nuoren perheen, koulujen ja muiden nuoren kannalta hyödyllisten tahojen kanssa. (Nuorten turvatalojen palvelut 2016.) Itsenäistymisen tuen tavoitteena on, että nuori kykenee asumaan itsenäisesti peruspalvelujen varassa. Tukitoiminnassa on keskeistä myös nuoren toimijuuden tukeminen ja sosiaalisten verkostojen vahvistaminen. (Toimintakertomus 2015, 3, 9.)

Nuorten turvatalojen toimintakertomuksesta (2015, 9) käy ilmi, että nuoret ohjautuivat itsenäistymisen tuen työmuodon piiriin turvatalon kriisityön, kunnan sosiaalityön, nuorisopsykiatristen hoitotahojen, oppilaitoksien ja muiden yhteistyökumppaneiden kautta. Itsenäistymisen tukiprosessien alussa korostui erityisesti nuorten elämähallinnassa pitkään jatkuneet vaikeudet, hallitsematon rahankäyttö, asunnottomuus, turvallisten aikuiskontaktien vähyys sekä tulevaisuuden näköalattomuus. Monilla nuorista oli myös mielenterveydellisiä haasteita tai neuropsykiatrisia erityisvaikeuksia.

2.3 Matkaryhmä

Matkaryhmä on nuorten kanssa tehtävää kuntouttavaa työtä, jossa opitaan itsenäistymiseen liittyviä taitoja sekä pyritään lisäämään sosiaalisia verkostoja. Monilta nuorista puuttuu myös luontainen tukiverkosto, jolta saisi tukea arjessa selviytymiseen. Matkaryhmä on siis tavoitteellista toimintaa, jonka tavoitteena on antaa nuorelle mahdollisuus voimaannuttaviin onnistumisen kokemuksiin, jotka parhaimmillaan kantavat nuorta elämässä eteenpäin pitkiäkin aikoja. Matkaryhmän tavoitteena on myös yhteinen oppimiskokemus, jonka kautta nuoret oppivat uusia taitoja matkasuunnittelusta ja sen toteutuksesta, budjetin tekemisestä, varainkeruusta sekä rahan käytöstä. Matkan käytännön asioiden hoitamisen lisäksi tavoitteena ovat uuteen kulttuuriin tutustuminen sekä englannin kielen harjoittelu. (Karmala, sähköpostiviesti 30.6.2016.)

Matkaryhmä osana itsenäistymisen tuen työmuotoa on lähtenyt liikkeelle kahden Nuorten turvatalon perhe- ja kriisityöntekijän ajatuksista noin kaksi vuotta sitten. Ensimmäinen matkaryhmän tapaaminen pidettiin kesäkuussa 2015, jolloin työntekijät lähtivät yhdessä nuorten kanssa pohtimaan sitä, mihin matka järjestettäisiin. Matkaryhmän toiminta lähti aktiivisesti käyntiin elokuussa ja tapaamisia järjestettiin noin kerran kuukaudessa. Tapaamisissa käytiin lävitse matkaryhmän käytännön asioita, esimerkiksi miten ja minne matkustetaan ja kuinka varat matkaan pyritään keräämään. (Karmala, sähköpostiviesti 30.6.2016.)

Loka-, marras- ja joulukuussa matkaryhmäläiset pitivät talkoopäiviä ja -iltoja, joita pidettiin yhteensä noin 15, mutta tapaamiskertoja toiminnan tiimoilta oli kuitenkin yhteensä 30. Näinä kertoina nuoret askartelivat joulukortteja ja -koristeita sekä leipoivat joulumyyjäisiä varten. Matkaryhmä osallistui kaksiiin joulumyyjäisiin. Joulumyyjäisten lisäksi matkaryhmä myi joulukuusia yhdessä Lions Club Köyhien Ritareiden kanssa. Matkaryhmä järjesti myös kaksi ravintolapäivää Turvatalon tiloissa. Ravintolapäivät järjestettiin sekä syksyllä että keväällä. Kevään aikana matkaryhmäläiset myi-

vät myös teatterilippuja. Kaikkiin matkaryhmän talkoisiin ja varainkeruupäiviin osallistui keskimäärin viisi nuorta ja kaksi vapaaehtoista. (Karmala, sähköpostiviesti 30.6.2016.)

Matkaryhmän prosessin aikana osa alkuperäisistä osallistujista jäi pois ryhmästä ja heidän tilalleen otettiin muita työmuodon asiakkaita. Lopulta matkaryhmään kuului kahden työntekijän lisäksi seitsemän itsenäistymisen tuen työmuodon asiakasta sekä kolme vapaaehtoistyöntekijää, joiden työpanos oli tärkeää matkaryhmä toteutumisen kannalta. Yli vuoden kestävä matkaryhmän huipennus oli Lontoon opintomatka, joka toteutettiin kesäkuussa 2016. Lontoon opintomatka kesti viisi päivää, joiden aikana matkaryhmä tutustui kaupunkiin ja sen nähtävyyksien lisäksi Punaisen Ristin toimintaan Iso-Britanniassa. Myös matkaryhmän yhteisille illanvietoille oli järjestetty aikaa joka ilta. (Karmala, sähköpostiviesti 30.6.2016.)

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli tutkia Nuorten turvatalon itsenäistymisen tuen työmuodon matkaryhmään kuuluvien nuorten kokemuksia matkaryhmästä. Tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin matkaryhmään kuuluvat nuoret, sillä tutkimuksessa haluttiin tuoda esille nuorten oma ääni ja kokemukset. Matkaryhmän vaikuttavuutta nuorten itsenäistymiseen haluttiin selvittää, sillä matkaryhmä on osa itsenäistymisen tuen työmuotoa. Tutkimuskysymykset ovat:

- Minkälaisia kokemuksia matkaryhmän nuorilla on matkaryhmästä?
- Onko matkaryhmä tukenut nuorten omien kokemusten perusteella heidän itsenäistymistään?

4 JÄLKINUORUUS IKÄVAIHEENA

Tässä luvussa tarkastellaan jälkinuoruutta ikävaiheena, sillä matkaryhmän nuoret kuuluvat ikänsä puolesta tähän ikävaiheeseen. Luvussa käsitellään myös nuoruuden määrittelyä sekä tärkeimpiä kehitystehtäviä.

Nuoruuden ikärajoille on useita määritelmiä. Nuorisolaissa (1:2 §) nuoreksi määritellään alle 29-vuotias henkilö kun taas sosiaalihuoltolain (1:3 §) mukaan nuori on 18–24-vuotias henkilö. Nuoruus voidaan jakaa ikävaiheiden lisäksi kehitysvaiheisiin. Aalberg ja Siimes (2007, 68) jaottelevat nuoruuden varhaisnuoruuteen, varsinaiseen nuoruuteen ja jälkinuoruuteen. Tässä opinnäytetyössä oleellinen ikävaihe eli 17–22 vuoden ikään sijoittuva vaihe on jälkinuoruus. Toisaalta Turunen (2005, 145) taas käyttää ikävuosista 20–28 käsitettä varhaisaikuisuus. Lakien ja ikävaiheiden määritelmien lisäksi nuoruutta voidaan määritellä biologisen kehitysvaiheen, psykologisen kehitysvaiheen, yhteiskunnallisen tehtävän, sosiaalisen kanssakäymisen, toiminnan, kulttuuristen tunnusmerkkien ja kokemuksen perusteella. (Nivala & Saastamoinen 2010, 11–12.) Jokainen kehittyy myös yksilöllistä tahtia (Turunen 2005, 145).

Nuoruuden tärkein kehitystehtävä on saavuttaa autonomia eli itsenäisyys. Autonomian saavuttamiseksi nuoren on ratkaistava nuoruuteen kuuluvat kehitystehtävät. Näitä kehitystehtäviä ovat vanhemmista irrottautuminen ja uudenlaisen suhteen luominen heihin, ruumiinkuvan, seksuaalisuuden ja identiteetin jäsentäminen sekä ikätovereihin turvautuminen. Jälkinuoruuden kehitysvaiheessa aiemmat kokemukset jäsentyvät. (Aalberg & Siimes 2007, 68–71.) Aikaisemmat haaveet alkavat järkipäristyä (Turunen 2005, 136).

Turunen (2005, 145–147) kuvaa varhaisaikuisuutta erityisesti minuuden ja sosiaalisen kehityksen kehitysvaiheiksi, jossa persoona kehittyy erityisesti ihmisen kokemuksissa yhteiskunnan järjestelmistä. Aaltosen, Ojosen, Vihusen ja Vilenin (2003, 74–77) mukaan minäkäsitys liittyy yksilön sisäiseen maailmaan ja identiteetti taas yksilön sosiaaliseen maailmaan. Persoonallisuuden kehitykseen on useita eri näkemyksiä. Osa näkemyksistä korostaa biologisia tekijöitä, osa kulttuurin ja ympäristön vaikutuksia kun taas joissain näkemyksissä korostuvat yksilön omat vaikutusmahdollisuudet.

5 ITSENÄISTYMINEN

Tässä luvussa käsitellään itsenäistymisen osa-alueita. Teoriaosuudessa ei kuitenkaan käsitellä perheen perustamista, sillä perheen perustaminen ei keskimäärin tapahdu vielä jälkinuoruuden ikävaiheessa.

Itsenäisyyttä ja aikuisuutta ei voida määritellä yksiselitteisesti. Itsenäistymistä voidaan yleisellä tasolla kuvailla esimerkiksi asteittaiseksi vastuun ottamiseksi omasta elämästä. Itsenäistymiseen ja yleensäkin nuoruuteen ikävaiheena voi liittyä myös itsenäistymisahdistusta, sillä nuori ymmärtää oman erillisyytensä muihin ihmisiin. (Turunen 2005, 135–138.) Itsenäistymisen ja aikuisuus jaetaan usein asumisen, talouden, koulutuksen, työn ja perheen perustamisen osa-alueisiin. Tarkasteltaessa itsenäistymistä ja aikuisuutta edellä mainittujen osa-alueiden kautta, voidaan todeta nuoruuden jatkuvan nykypäivänä jopa neljännelle elinvuosikymmenelle. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 143.)

18–24 vuotiaista noin 60 prosenttia ei kuulu enää vanhempinsa talouteen (Ikä ja pienituloisuus, 2014). 20–24-vuotiaista miehistä vanhempien luona asuu vajaa kolmannes ja naisista noin 18 prosenttia (Nuorten kotoa muutto lykkääntynyt 2015). Tärkeimpiä vanhempien luota muuttamisen syitä ovat opiskelu, kumppanin kanssa yhteen muuttaminen sekä halu tulla toimeen omillaan ja itsenäistyä (Nuoret muuttavat omilleen yhä nuorempina 2009). Yksin elävistä asunnottomista alle 25-vuotiaita oli joka neljäs eli noin 1700 nuorta vuonna 2015. Verrattuna vuoteen 2014 nuorten asunnottomuus kasvoi kahdella prosentilla (Asunnottomuus väheni vuonna 2015 2016).

Tilastokeskuksen mukaan 18–24-vuotiaiden nuorten pienituloisuus aste on selvästi suurempi kuin muulla väestöllä. Vuonna 2014 pienituloiseen talouteen kuului noin 30 prosenttia edellä mainitusta ikäryhmästä. Pienituloisuus riippui myös kotitalouden koosta. Opiskelijoita pienituloisista nuorista on kaksi kolmesta. Opiskelijoiden tuloja tarkasteltaessa ei kuitenkaan ole

otettu huomioon opintolainaa. (Ikä ja pienituloisuus 2014.) 20–24-vuotiaista miehistä 11,4 prosenttia ja saman ikäisistä naisista 8,1 prosentilla on maksuhäiriömerkintä (Maksuhäiriötilastot 1-3/2015, 2015). Ympäristöministeriön tutkimuksen vastaajista 42 prosenttia sai taloudellista tukea vanhemmiltaan tai isovanhemmiltaan. 80 prosenttia tuesta oli suoraa rahallista tukea. (Kuinka rahat riittävät 2011, 36–37.)

Koulutus ja työmarkkina-asema määrittävät ja luovat edelleen rajoja ihmisen toimintamahdollisuuksille. Koulutus on työmarkkinoille kiinnittymisen kannalta välttämätöntä. Koulutuksen ja työmarkkina-aseman välillä onkin yhteys. (Järvinen 2001, 60–66.) Tilastokeskuksen mukaan perusasteen jälkeen suoritetun tutkinnon on suorittanut 15–19-vuotiaista alle 20 prosenttia ja 20–24-vuotiaista 80 prosenttia. (Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneen väestön osuudet ikäryhmittäin 2009 2010.)

Työelämään sijoittumista voidaan selittää yksilötason näkökulmasta yksilökeskeisillä ja kontekstuaalisilla tekijöillä. Yksilökeskeisen ajattelun mukaan työelämään siirtymiseen vaikuttavat esimerkiksi yksilön kyvyt ja persoonallisuus. Kontekstuaalisen näkökulman mukaan oleellista on sosiaaliset verkostot ja niiden sisältämät sosiaaliset resurssit esimerkiksi vanhempien sosiaalinen asema. Työelämään siirtyminen on aikaisempaa epävarmempaa ja hitaampaa. Vakituksista työsuhteista on siirrytty määrä- ja osa-aikaisiin työsuhteisiin. Työmarkkinoille integroituneiden ja niiltä syrjäytyneiden lisäksi on muodostunut kolmas ryhmä, joka on vuorotellen epävarmassa ansiotyössä ja sen ulkopuolella. Enää ei olekaan mahdollista suunnitella elämäänsä perustaen suunnitelmiaan työhön. Myös hyvinvointiyhteiskunnan palvelut, esimerkiksi työttömyysturva, rakentuvat ansiotyön ympärille. Työ vaikuttaa lisäksi perheeseen, terveyteen ja hyvinvointiin. (Jokisaari 2002, 68–70.) Työ on oleellista myös kansalaisuuden ja yhteiskunnallisen osallisuuden näkökulmasta (Järvinen 2001, 66).

Kasvaakseen hyvään aikuisuuteen nuori tarvitsee itsenäisyyden ja mielekkään tekemisen lisäksi kokemuksen hyväksytyksi ja rakastetuksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Turvallinen yhteisö ja tasa-arvoiset ihmissuhteet tukevat nuoren kasvua ja kehitystä. (Aro, Siiskonen & Ahonen 2007, 316–317.) Tuomela ja Mäkelä (2011, 87–88) näkevätkin ihmiset sosiaalisina ryhmäolentoina, jotka toimivat yhdessä. Ihmiset rakentavat myös yhdessä sosiaalista todellisuutta, jonka nähdään muodostavan keskeisen osan elämissen ympäristöstä. Ihmisillä nähdään olevan tarve elää ryhmissä, joilla on jäsentensä hyvinvointia parantava vaikutus. Aalbergin ja Siimeksen (2007, 72) mukaan ryhmä on välttämätön nuoren identiteetin rakentumisen näkökulmasta.

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän kehittämässä itsenäistyvän nuoren roolikartassa itsenäistyvän nuoret roolit on jaettu viiteen päärooliin. Nämä pääroolit ovat elämästä oppija, suhteiden hoitaja, rajojen asettaja, arkipäivän pyörittäjä ja itsensä arvostaja. (Kuva 1.) Jokaiselle roolille on eritelty alarooleja. Alaroolit ovat tavoitteita, joihin nuori pyrkii itsenäistytessään. Esimerkiksi elämästä oppijan pääroolin alarooleja ovat arvomaailman

muodostaja, periaatteiden pohtija, oikean ja väärän tunnistaja, päätösten tekijä, pettymysten sietäjä, tulevaisuuteen suuntautuja sekä pitkäjänteisyyden kehittäjä. (Ylitalo 2011, 34, 43.)

Kuva 1. Itsenäistyvän nuoren roolikartta

Ympäristöministeriön vuonna 2011 tekemässä 188 vastaajan tutkimuksessa selvitettiin muun kuin taloudellisen tuen tarvetta asumiseen liittyen. Lähes 60 prosenttia vielä vanhempiansa kanssa asuvista koki tarvitsevansa tukea itsenäistymiseen. Eniten eli 29 prosenttia vastaajista tarvitsi apua asunnon etsimiseen. Vastaajista 19 prosenttia ajattelivat tarvitsevansa apua viranomaisten kanssa asiointiin sekä uskoi, että tulee kärsimään yksinäisyydestä. Elämänhallinnan ongelmia epäili kohtaavansa 7–9 prosenttia vastaajista. 16 prosenttia joissain asioissa tukea tarvitsevista vastasi, ettei saa tukea vanhemmiltaan ollenkaan. (Kotoa omaa kotiin 2011, 20–21.)

6 SEIKKAILU- JA ELÄMYSPEDAGOGIIKKA

Opinnäytetyön yhtenä teoriana toimii seikkailu- ja elämyspedagogiikka, koska matkaryhmän toiminnassa on nähtävissä niin seikkailullisia kuin elämyksellisiäkin piirteitä. Tässä luvussa käsitellään seikkailukasvatusta ja elämyspedagogiikkaa sekä niihin olennaisesti kuuluvaa reflektiota. Viimeiseksi käsitellään sosiaalipedagogiikkaa osana seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa.

Karppinen (2005, 24) käyttää etnografisessa toimintatutkimuksessaan seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan yhdistävää käsitettä, mutta myös erittelee ne. Marttilan (2010) mukaan suomalaisessa seikkailu- ja elämyspedagogiikassa on yhdistetty eri kasvatuskäsitteitä, joten käsitteitä voidaan käyttää yhdessä. Käytettäessä edellä mainittua yhteiskäsitettä, voidaan

keskittyä seikkailu- ja elämyspedagogiikan kehittämiseen ja soveltamiseen, eikä tällöin tarvitse syventyä liiaksi menetelmien historiaan.

Seikkailutoimintaa sovelletaan erilaisten kohderyhmien kanssa tehtävässä työssä ja tällöin käytetään myös erilaisia käsitteitä. Suomessa käytetyt käsitteet ovat seikkailukasvatus, seikkailukokemus, seikkailuterapia, elämyspedagogiikka sekä toiminnallinen ja kokemuksellinen oppiminen. Suomalaista seikkailukasvatusta on pitkään korostettu hoito-, kasvatus, nuoriso- ja sosiaalityöalojen ammatillisena toimintana, jossa ollaan oltu kiinnostuneita fyysisen toiminnan lisäksi myös ihmisten sisäisistä prosesseista. (Linnosuo 2007, 203.)

Seikkailu- ja elämyspedagogiikan voidaan nähdä soveltuvan erityisesti nuorille, sillä nuoruus on tunnemyrskyjen ja elämysten aikaa, jolloin myös etsitään identiteettiä ja omia rajoja (Telemäki & Bowles 2001, 3). Nuoriso-työssä voidaan nähdä olevan monia erilaisia tapoja ymmärtää seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa ja sen käytännön toteutuksissa on mahdollista soveltaa erilaisia kasvatuksellisia näkökulmia tai niiden yhdistelmiä (Pulkamo 2008, 496, 499). Elämyksellisyys ja kokemuksellisuus on nähty tärkeäksi etenkin työskenneltäessä nuorten kanssa, joilla on kasvun ja oppimisen haasteita. Elämyksen on koettu olevan tärkeällä sijalla myös matkailua käsiteltäessä. (Karppinen & Latomaa 2007, 11.)

Seikkailukasvatusta ja elämyspedagogiikkaa on käytännössä vaikeaa erottaa toisistaan. Seikkailukasvatuksessa kasvatuksellisuus ja prosessinomaisuus eivät kuitenkaan painotu yhtä paljon kuin elämyspedagogisessa toiminnassa. (Telemäki & Bowles 2001, 25; Telemäki 1998b, 21; 1998a tiivistelmä).

Seikkailu- ja elämyspedagogiikan sisältöä on vaikea kuvailla yksiselitteisesti. Se voidaan nähdä tavoitteellisena toimintana, jonka eri suuntauksien tavoitteena ovat kokemusten hankkimisen lisäksi positiiviset muutokset ihmisten tunteissa, ajattelussa ja toiminnassa (Karppinen 2005, 25.) Louhelan (2010, 151) mukaan seikkailu- ja elämyspedagogisen toiminnan pyrkimyksenä on etsiä yksilön identiteettiä, vahvistaa itseluottamusta sekä valmiutta tunteiden havainnointiin ja hyväksymiseen.

Pulkamon (2008, 498) mukaan ihanteena voisi pitää tilannetta, jossa seikkailukasvatusta työssään käyttävä nuoriso-ohjaaja ja nuoret suunnittelevat yhdessä tavoitteellisia toimintakokonaisuuksia, joissa nuorten on mahdollista kasvaa yhdessä kehittäen vastuullisuutta ja itsenäisyyttä. Voidaan kuitenkin ajatella, että asiakkaan omalla muutos- ja toimintamotivaatiolla on ratkaisevin merkitys seikkailutoiminnan avulla saatuihin kasvatuserävaikutuksiin (Sutinen 2007, 154). Seikkailutoimintaan osallistuminen täytyy siis aina perustua vapaaehtoisuuteen (Telemäki 1998a, 42).

6.1 Seikkailukasvatus

Seikkailukasvatus voidaan nähdä seikkailupainotteisena elämyspedagogiikkana (Karppinen 2010, 119). Seikkailukasvatuksella on monia erilaisia suuntauksia ja päämääriä. Refleктоivan seikkailun suuntauksessa oppiminen nähdään tapahtuvan reflektion kautta ja tämän vuoksi reflektiota pidetään tärkeänä osana toimintaa. (Clarke 1998, 65.)

Seikkailukasvatuksen toteuttamisen mahdollisuudet ovat hyvin laajat, vaikka usein se yhdistetäänkin vahvasti luontoympäristöön (Louhela 2010, 155). Seikkailutoiminta tapahtuu usein seikkailullisessa ympäristössä, jossa ihmisenä kasvun apuna käytetään kokemusten lisäksi reflektointia (Kasvattajina uusi tilanne ja aidot haasteet 2011; Telemäki 1998b, 19, 22). Seikkailukasvatuksessa nuoret voivat uusien taitojen kehittämisen lisäksi ottaa vastuuta esimerkiksi omista tekemisistään ja rahankäytöstä (Telemäki & Bowles 2001, 5).

Seikkailukasvatukselle luonteenomaista on altistaa osanottajat niin sanottuun epätasapainon tilaan, joka voi tapahtua siirtymisenä outoon ja tuntemattomaan ympäristöön. Tällöin osanottajat joutuvat ajattelemaan ja toimimaan tasapainottomuuden tilassa ja mahdollisesti myös muuttamaan käsityksiään omista kyvyistään. Ohjaajan tuen nähdään korostuvan erityisesti reflektiossa, jossa elämyksestä muodostetaan oppimiskokemus. (Karppinen 2010, 120.) Täysin uusi tilanne saattaa luoda osanottajille myös elämyksiä, jotka voivat olla alkusysäys uusien ajatus- ja toimintatapojen etsimiselle (Kasvattajina uusi tilanne ja aidot haasteet 2011).

Karppinen (2010, 120) näkee seikkailukasvatuksen yksilöllisenä ja yhteistyöhön suuntautuvana toimintana, joka vahvistaa myös ryhmän yhteishenkeä. Myös Louhelan (2010, 157) mukaan seikkailukasvatuksen hyödyt ovat olleet ryhmätoimintataidoissa ja nuoren sosioemotionaalisen kehityksen tukemisessa.

6.2 Elämyspedagogiikka

Elämyspedagogiikka voidaan ymmärtää laaja-alaisesti käytännöllisenä ja teoreettisena pedagogis-kasvatustieteellisenä toimintana. Tällöin seikkailukasvatus liittyy osaksi elämyspedagogiikkaa kokemuksellisen oppimisen teorian kautta. (Karppinen 2010, 119.) Elämyspedagogiikasta löytyy monia erilaisia tulkintoja, mutta sen voidaan ajatella painottavan elämysten ja kokemusten käyttöä ihmisen kokonaisvaltaista kasvua ja kehittymistä varten (Karppinen 2007, 85). Elämyspedagogiikan voidaan nähdä korostavan ihmisenä kasvamista ja kehittymistä, sillä myös pedagogiikassa yleensä on kyse kasvatukselliseen ja oppimiseen tähtäävästä toiminnasta (Räty 2011, 11). Perttulan (2007, 61, 73) mukaan elämyspedagogiikka pohjaa yksilön olemassa olevaan elämäntilanteeseen ja sen tavoitteena voidaan pitää ihmisen henkisen kehityksen alkuun saattamista ja edistämistä.

Kokemuksellista oppimista ja elämyspedagogiikkaa pidetään usein synonyymeinä ja ne ovatkin toisilleen sukulaiskäsitteitä, joiden erottaminen voi-

daan kokea haastavana. Näiden käsitteiden pedagogista merkityseroa voidaan pitää kuitenkin häilyvänä, sillä niissä molemmissa oppiminen nähdään jatkuvaksi prosessiksi. Prosessi perustuu elämyksiin, kokemuksiin ja niiden uudelleen käsittelyyn eli reflektioon. (Karppinen & Latomaa 2007, 11–12; Karppinen 2007, 84.)

Elämyspedagogiikassa oppiminen nähdään prosessina, jossa yksilön sosiaalis-emotionaaliset taidot kehittyvät. Elämyspedagogiikassa korostuu myös yhteisön kasvattava merkitys. Yhteisten kokemusten ja elämysten kautta on mahdollista oppia itsestä yksilönä, ryhmän jäsenenä ja sosiaalisena toimijana. (Räty 2011, 11–12.)

Myös elämyspedagogisen toiminnan lähtökohtana on osallistujien vieminen heille tuntemattomaan ympäristöön, jossa ryhmä yhteisellä toiminnallaan ratkaisee ongelmia. Reflektion avulla pyritään siirtämään toiminnan kautta opitut asiat käytäntöön. Elämyspedagogiikka voidaan siis nähdä olevan jatkuvaa toiminnan ja reflektion vuorovaikutusta. (Telemäki & Bowles 2001, 31–32.)

Elämyksen määrittelemisen voidaan nähdä haasteellisena. Elämysten kokeminen on hyvin subjektiivista ja laaja-alaista, koska ihmiset kokevat elämyksiä hyvin erilaisista asioista. Jotkut heistä kokevat elämyksiä hiljaisuuden ja mietiskelyn avulla, kun taas toiset tarvitsevat elämyksen kokemiseen extreme-toimintaa tai jotakin näiden väliltä. Elämyksiä voidaan kokea siis ulkoapäin järjestettyjen tai tavoitteellisten kasvatus- ja opetus-toiminnan avulla, mutta myös ilman konkreettista toimintaa. Elämys on siis hyvin subjektiivinen ja sen nähdään riippuvan tilanteesta, toiminnan kohteesta ja tavoitteesta. (Karppinen & Latomaa 2007, 13.) Myös Louhelan (2010, 158) mukaan elämys on hyvin yksilöllinen. Näin ollen voidaan ajatella, että matkailun kautta saatavat elämykset ovat hyvin esimerkinomaisia, koska mikä tahansa kokemus voi olla ihmiselle elämys (Perttula 2007, 62).

6.3 Reflektio osana seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa

Telemäen (1998b, 22) mukaan seikkailullinen ja elämyksellinen toiminta pyritään liittämään jokaisen osallistujan elämäntilanteeseen. Toiminnassa on myös entistä enemmän panostettu etukäteissuunnittelun lisäksi reflektointiin, jonka avulla pyritään toiminnan kasvatuksellisiin vaikutuksiin.

Reflektiota pidetään siis tärkeänä osana seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa. Reflektion avulla voidaan nimetä, tunnistaa ja määritellä toiminnasta heränneitä tunteita. (Louhela 2010, 157.) Pulkamo (2007, 508) toteaa, että seikkailutoiminnan kasvatuksellisuutta pystytään arvioimaan sen pohjalta, miten toiminnassa on mukana kokemuksista keskustelua tai niiden tarkastelua muilla keinoin.

Konstruktiivista oppimiskäsitystä voidaan soveltaa elämyspedagogiikkaan, jolloin se voidaan nähdä oppimistapahtuman kaltaisena prosessina. Silloin prosessin ajatellaan etenevän koetusta elämyksestä sen avaamiseen, tulkitsemiseen ja käsitteellistämiseen, jolloin luodaan myös uusia merkityksiä.

Edellä mainittua tapahtumaa voidaan kutsua reflektioksi, joka on olennainen osa elämyspedagogista oppimistapahtumaa. Kun oppimistapahtumassa koetut elämykset jäsennetään jälkeensä, tapahtuma tehdään tietoiseksi. (Karppinen 2007, 88–89.)

Oppimisen voidaan nähdä olevan sidoksissa aikaisemmin opittuun. Koke-
mista voidaan pitää oppimisen perustana, mutta se ei välttämättä aina johda
suoraan oppimiseen. Oppimiseen tarvitaan aktiivista osallistumista ja koke-
muksen kanssa työskentely voidaan nähdä väylänä oppimiseen. (Karppinen
2010, 121.)

6.4 Sosiaalipedagogiikka osana seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa

Sosiaalipedagoginen toiminta koskettaa niin yksilöitä kuin myös ryhmiä,
yhteisöjä ja yhteiskuntia. Toiminnan voidaan nähdä ulottuvan ennalta eh-
käisevästä työstä korjaavaan työhön. Sosiaalipedagogiset ongelmat ja ilmiöt
nähdäänkin monimuotoisina ja jatkuvasti muutoksessa ja liikkeessä ole-
vina. Tämän vuoksi sosiaalipedagogisen toiminnan menetelmiä on paljon.
(Hämäläinen & Kurki 1997, 49.)

Kokemuksellisen oppimisen teorioiden lisäksi sosiaalipedagoginen ajattelu
ja toiminta nähdään liittyvän läheisesti seikkailukasvatukseen (Kasvattajina
uusi tilanne ja aidot haasteet 2011). Hämäläinen (1998, 149, 164) käsittää
seikkailu- ja elämyspedagogiikan yhdeksi sosiaalipedagogiikan menetel-
mäksi. Seikkailu- ja elämyspedagogiikalla voidaan nähdä olevan sosiaali-
pedagoginen sävy, koska niitä sovelletaan sosiaalisten haasteiden ehkäisyyn
ja lievittämiseen. Seikkailu- ja elämyspedagogisten toimintamuotojen
avulla pyritään aktivoimaan esimerkiksi syrjäytyneitä ja syrjäytymisvaa-
rassa olevia ihmisiä yhteiskunnalliseen toimintaan, osallistumiseen ja it-
sensä kehittämiseen. Toimintamuotojen avulla pyritään myös tukemaan ih-
misten kasvua subjektiuteen ja elämänhallintaan.

Sosiaalipedagogiikassa korostetaan ihmisten yhteisöllisyyttä, koska ajatel-
laan, että yhteisöissä itsessään piilee kasvatuksellinen voima. Yhteisöjä py-
ritään kehittämään elämänpireiksi, joissa jäsenten kasvua ja itsenäistymistä
tuetaan positiiviseen suuntaan. Voidaan ajatella, että ihmisen persoonalli-
suus kehittyy oikeaan suuntaan terveissä, kasvulle tukea ja tilaa antavissa
yhteisöissä. (Hämäläinen 1998, 158.)

Sosiaalipedagogiikkaan voidaan liittää myös voimaantumisen käsite. Siito-
sen (1999, 117, 154, 161–162) mukaan voimaantuneella ihmisellä on erään-
lainen sisäinen voimantunne. Sisäisen voimantunteen saavuttaminen on
prosessi, jossa on useita osa-alueita. Voimaantuminen lähtee ihmisestä it-
sestään, mutta sillä on myös sosiaalinen puoli, sillä voimaantumista voidaan
edesauttaa luomalla olosuhteet, joissa ihminen tuntee olonsa turvalliseksi,
hyväksytyksi sekä tasa-arvoiseksi muiden ihmisten kanssa. Myös onnistu-
misen kokemukset voivat lisätä voimaantumisen mahdollisuutta. Voimaan-
tuminenkin onkin yhteydessä hyvinvointiin. Yksilön voimaantumisella ja
hyvinvoinnilla voidaan nähdä olevan yhteys myös ryhmän muiden jäsenten
voimaantumiseen ja hyvinvointiin.

7 SYRJÄYTYMINEN

Tässä luvussa tarkastellaan syrjäytymistä ja siihen liitettävää elämänhallinnan käsitettä. Lopuksi käsitellään marginalisaatiota, jonka voidaan ajatella joissain tapauksissa johtavan syrjäytymiseen.

Julkisessa keskustelussa syrjäytymisestä annetaan usein melko yksinkertainen kuva, vaikka tosiasiallisesti kyseessä on hyvin monimutkainen ilmiö (Reivinen 2013, 9). Syrjäytymisen käsitettä on pidetty hyvin laaja-alaisena ja tämän vuoksi se on aiheuttanut kritisointia (Lämsä 2009, 29).

Syrjäytymistä voidaan pitää yhteiskunnallisena ongelmana, jonka ehkäiseminenkin on usein monimutkaista (Reivinen 2013, 10). Raunion (2006, 28, 32) mukaan huono-osaisuus nähdään sosiaalityössä uhkana ihmisen hyvinvoinnille ja arjessa selviytymiselle. Hän näkee sosiaalityön ajankohtais-tuvan usein vasta siinä vaiheessa, kun hyvinvoinnin ongelmat ovat jo kasaantuneet ja syrjäytymisen tai sen riskit ovat jo todellisuutta.

Voidaan ajatella, että syrjäytymisen ennaltaehkäisy on hankalaa, koska on hyvin vaikeaa osoittaa selvästi, mistä syrjäytymisen prosessi alkoi. Syrjäytymisen kannalta ratkaisevana nähdään usein nuoruusikä, sillä se on ajankohta jolloin koulutus usein hankitaan ja ystävyys-suhteet rakentuvat samantapaisessa elämäntilanteessa elävien varaan. (Ihalainen & Kettunen 2011, 100–101.) Nuorisobarometreissa on selvitetty nuorten näkemyksiä syrjäytymisen syistä. Nuoret ovat nähneet syrjäytymisen koskevan ennen kaikkea ystävien puutetta, ulosjäämistä sosiaalisesta elämästä ja joutumista väärään seuraan. (Myllyniemi 2015, 49–50.)

Koulutus nähdään tärkeänä työelämästä syrjäytymistä suojaavana tekijänä, sillä ihmisen on mahdollista saada koulutuksesta voimavaroja, jotka mahdollistavat elämänhallinnan ja työelämään osallistumisen. Kuitenkin nuoren aikuisen työelämään siirtyminen on vaativa tilanne. Jos aseman vakiinnuttaminen työmarkkinoilla ei jostakin syystä onnistu, voi se pahimmillaan johtaa syrjäytymiseen työelämästä. (Ek, Saari, Viinamäki, Sovio & Järvelin, 2004, 11, 109.)

Lämsän (2009, 28,35,41) mukaan syrjäytymistä voidaan käsitellä suhdettä, muutosprosessina ja hyvinvoinnin ongelmina. Syrjäytymistä voidaan tarkastella myös yhteiskunnan, sosiaalisten ryhmien sekä yksilön näkökulmista ja yhteistä niille on ajatus syrjäytymisestä ei-toivottuna ilmiönä (Järvinen & Jahnukainen 2001, 127).

Syrjäytymisen käsitettä voidaan pitää ihmistä leimaavana (Lämsä 2009, 29). Syrjäytymisen käsite voidaan nähdä myös arvolatautuneena käsitteenä, joka pitää sisällään käsityksen oikeanlaisesta elämäntyylistä, johon nähdään kuuluvan esimerkiksi koulutus, työ ja perhe (Myllyniemi 2015, 50). Järvisen ja Jahnukaisen (2001, 143) mukaan syrjäytymistä käsitellään usein yksilön oman kokemusmaailman ulkopuolelta. Näin ollen voidaankin kysyä, tuntevatko ulkoapäin syrjäytyneeksi luokitellut henkilöt itsensä syrjäytyneiksi tai huono-osaisiksi.

Lämsän (2009, 28) mukaan suomalaisessa kielenkäytössä syrjäytymisen käsitteellä viitataan erilaisiin hyvinvoinnin ongelmiin ja sosiaalisista yhteisöistä karsiutumisen muotoihin. Sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle jääminen, sekä tunne voimattomuudesta ja turvattomuudesta voivat estää etsimästä ja saamasta tukea ympäröivästä yhteisöstä (Ek ym. 2004, 17).

Syrjäytyminen voidaan nähdä myös huono-osaisuuden kasautumisena, jonka vuoksi ihminen ei osallistu yhteiskunnan toimintaan. Syitä yhteiskunnan toimintaan osallistumattomuudelle voivat olla puutteellinen koulutus, työttömyys ja erilaiset elämänhallinnalliset ongelmat. (Kajantie, Hovi, Eriksson, Laivuori, Andersson & Räikkönen 2013, 23.)

Yksilön näkökulmasta katsottuna syrjäytyminen voidaan nähdä yksilön hyvinvoinnin ongelmien kasaantumisenä, jota voidaan myös pitää prosessina, jonka kehittyminen voi kestää vuosia tai joissakin tilanteissa tapahtua nopeasti (Raunio 2006, 19, 28; Ihanalainen & Kettunen 2011, 99). Järvisen ja Jahnukaisen (2001, 128–129) mukaan yksilön sosiaalisten ongelmien ja niiden kasautumisen yhteydessä saatetaan puhua usein myös moniongelmaisuuudesta tai huono-osaisuudesta. Tällöin syrjäytymisen on katsottu ilmenevän eri ulottuvuuksilla. Eri ulottuvuudet koskevat syrjäytymistä tuotannosta eli palkkatyöstä, sosiaalisista suhteista eli työyhteisöstä, perheestä ja ystäväistä sekä vallasta eli politiikasta. Tällöin voidaan ajatella, että ihminen on sitä syrjäytyneempi, mitä useammalla ulottuvuudella ongelmia ilmenee.

Raunio (2006, 32) kirjoittaa, että yksilön sivuun joutuminen voi koskea työn, perhe-elämän, sosiaalisten suhteiden ja yhteiskunnallisen osallistumisen ohella myös kulutusmahdollisuuksia. Näin ollen myös köyhyyttä voidaan pitää yhtenä syrjäytymisen osatekijänä. Järvisen ja Jahnukaisen (2001, 129) mukaan yksilöt, joilla ei ole työtä, koulutusta, perhettä tai rahaa kuluttamiseen ovat suurimmassa vaarassa syrjäytyä, koska edellä mainitut tekijät ovat tärkeimpiä siteitä yksilön ja yhteiskunnan välillä.

Voidaan ajatella, että kasautuneet hyvinvoinnin ongelmat eivät välttämättä sellaisenaan ilmaise syrjäytymistä, vaan tarkastelussa täytyy ottaa myös huomioon yksilön suhde ympäröivään yhteisöön ja yhteiskuntaan. Yksilön täytyy joutua syrjään monilla tärkeillä elämän osa-alueilla, jotta häntä voidaan pitää syrjäytyneenä. (Raunio 2006, 31–32.)

7.1 Elämänhallinta

Pajun ja Vehviläisen (2001, 112) mukaan 2000-luvun alun asiantuntijakeskusteluissa on ryhdytty käyttämään syrjäytymis-käsitteen ohella määritelmää elämänhallinta. Elämänhallinnalla voidaan tarkoittaa yleisesti ottaen sitä, kuinka ihminen hallitsee ja kontrolloi omaa elämäänsä. Elämänhallinta-käsitteeseen on myös liitetty ajatus yksilön vaikutusmahdollisuuksista ja usein elämänhallinnan kadottamiseen liittyvä nuorten sekä aikuisten kohdalla juuri tunne oman vaikutusvallan vähäisyydestä.

Syrjäytymistä ja huono-osaisuutta voidaan siis tarkastella myös elämänhallinnan käsitteen kautta. Ulkoisella elämänhallinnalla tarkoitetaan elämän perusasioita ja siihen liitetään yleensä myös se, miten yksilö hallitsee niitä.

Sisäisellä elämänhallinnalla tarkoitetaan taas yksilön kokemusta elämän hallittavuudesta ja sen eheydestä. Voidaan nähdä, että sisäinen elämänhallinta on koetuksella elämän nivelkohdissa eli silloin kun elämäntilanne tai elinolot muuttuvat. Elämäntilanteiden muutoksissa vaaditaan sopeutumista uuteen tilanteeseen, epävarmuuden sietokykyä ja kykyä uudistua. Joissakin tilanteissa ihminen voi kadottaa elämänhallinnan tunteen. (Ihalainen & Kettunen 2011, 100.) Tällainen tilanne nuorelle voi olla esimerkiksi itsenäistyminen ja omilleen muutto.

7.2 Marginalisaatio

Marginalisaatiota voidaan pitää syrjäytymisen prosessina, mutta se ei välttämättä merkitse syrjäytymistä. Siihen voi kuitenkin liittyä syrjäytymisen riski. Tällöin normaaliuudesta sivuun joutuneiden yksilöiden liittäminen takaisin yhteiskuntaan ei välttämättä muodostu yhtä vakavaksi haasteeksi kuin syrjäytyminen. Marginalisaatioon ei myöskään kaikissa tilanteissa liity sosiaalis-taloudellista huono-osaisuutta, eikä se välttämättä koske yksilön keskeisiä elämän osa-alueita samankaltaisesti kuin syrjäytyminen. Voidaan siis nähdä, että yksilö voi olla marginaalissa vain esimerkiksi yhdellä elämän osa-alueella. (Raunio 2006, 55–56.)

Nuoruus voidaan nähdä siirtymävaiheena, joka pitää sisällään marginaaliaseman. Tämä tarkoittaa sitä, että nuoruudessa ei enää olla lapsia, vaikka yhteiskuntaan liittyminen ja aikuisuuteen siirtyminen onkin vielä kesken. Yhä useampi nuori kokee itsensä ulkopuoliseksi yhdellä tai useammalla elämänalueella. Marginalisaatio voidaan nähdä myös identiteetin ongelmana. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 141.)

Marginalisaatio voidaan nähdä myös yksilön omana tietoisena valintana ja siihen voidaan näin ollen liittää positiivisia merkityksiä. Marginalisaation ollessa yksilön oma valinta, hän on tietoisesti marginaalissa jollakin elämänalueella. Syrjäytymistä taas ei yleensä nähdä yksilön omana valintana, vaan sen nähdään tapahtuvan olosuhteiden pakottamana. (Raunio 2006, 56; Järvinen & Jahnukainen 2001, 143, 145.) Toisaalta nuorisobarometrin kyselystä käy ilmi, että kaksi nuorta kolmesta näkee syrjäytymisessä olevan jonkin verran mukana myös omaa halua. Tämän seikan voidaan nähdä kyseenalaistavan käsityksen syrjäytymisestä elämähallinnan kadottamisen kautta. (Myllyniemi 2015, 50.)

Marginalisaatioon voidaan liittää ajatus siitä, että marginalisaatiossa olevaa yksilöä ei ole kokonaan ulossuljettu yhteiskunnasta. Voidaan ajatella, että tällöin yksilö on yhteiskunnan ulkopuolella, jolloin hänellä on mahdollisuus palata yhteiskunnalliseen normaaliuuteen. (Raunio 2006, 56–57.)

Marginalisaatio voi kuitenkin edetä syrjäytymiseksi silloin, jos yksilö on marginaalissa monella eri elämän osa-alueella samanaikaisesti sekä ulkopuolisuus ja ongelmat ovat kestäneet pitkään. Tällöin voidaan ajatella, että syrjäytymisen etenemiselle keskeisiä elämänalueita ovat koulutus, työ, perhe-elämä ja sosiaaliset suhteet. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 143.) Raunion (2006, 57) mukaan kokemuksellinen ulkopuolisuus on nähty yhtenä syrjäytymisen prosessia syventävänä tekijänä.

8 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen aiheeseen liittyviä aikaisempia tutkimuksia sekä Suomen Kuvalehden artikkelia Tamperelaisen nuorten toimintakeskus Verstaan matkasta. Tutkimukset käsittelevät kokemuksia elämys- ja seikkailukasvatuksellisesta toiminnasta. Täysin vastaavia aikaisempia tutkimuksia tämän opinnäytetyön aiheesta ei ole tehty. Aikaisemmat itsenäistymiseen liittyvät tutkimukset käsittelevät suurilta osin itsenäistymistä osana lastensuojelua ja lastensuojelun jälkihuoltoa. Tämän kaltaiselle tutkimukselle on siis perusteltu tarve.

Paljakan (2002) pro gradu-tutkielmassa tarkastellaan seikkailukasvatuksen käytäntöjä ja mahdollisuuksia sekä sitä toimiiko seikkailukasvatus syrjäytymisvaarassa olevien lapsien ja nuorien tavoittamisessa sosiaalityön menetelmänä. Tutkimuksen tarkastelukohteina ovat seitsemän Suomessa toteutettua seikkailukasvatusprojektia. Noin puolella projekteihin osallistuneista nuorista elämä oli projektien päätyttyä paremmassa hallinnassa. Arviot projektien kokonaisvaltaisesta vaikuttavuudesta olivat myönteisiä, vaikka projektien toiminta ei ollut täysin ongelmatonta. Tulosten mukaan seikkailukasvatuksella on mahdollisuus vakiinnuttaa paikkansa sosiaalityössä, minkä se on jo tehnyt.

Heikkinen (2013) on opinnäytetyössään selvittänyt nuorten kokemuksia, ajatuksia ja kehitysideoita liittyen elämys- ja seikkailukasvatukseen, tavoitteenaan myös tutkia miten kokemukset ja ajatukset vaikuttavat nuorten kehitykseen. Tutkimuksessa haastateltiin 12 seurakunnan isoskoulutukseen osallistunutta nuorta. Elämys- ja seikkailukasvatus antoi nuorille yhteisöllisyyden, voimaantumisen ja rohkaistumisen kokemuksia. Heikkinen toteaa, että elämys- ja seikkailukasvatuksen voidaan nähdä vaikuttaneen nuorten sosiaaliseen ja psyykkiseen kehitykseen positiivisesti.

Eri toimijat ovat järjestäneet matkaryhmän kaltaista toimintaa. Esimerkiksi Tampereella toimiva nuorten toimintakeskus Verstas on toteuttanut matkatoimintaa nuorten kanssa. Verstas on matalankynnyksen toimija 16–30-vuotiaille nuorille ja on osa Sopimusvuori ry:tä, joka tuottaa mielenterveys-, päihde-, dementia- ja lastensuojelupalveluita (Pöntinen 2015).

Pöntinen (2015) kirjoitti nuorten toimintakeskus Verstaan matkasta artikkelin Suomen Kuvalehteen. Kuvalehden artikkeli sisälsi kuvauksen Verstaan nuorten tekemästä ryhmämatkasta Bulgarian pääkaupunkiin Sofiaan. Jokaisella ryhmämatkalle osallistujalla oli diagnosoitu mielenterveysongelma. Ohjaajien kannustuksen avulla nuoret olivat päättäneet lähteä matkalle ja poistua tutuista kuvioista hetkeksi. Rahat matkaan kerättiin muun muassa myymällä jouluruokia, rakentamalla istutuslaatikoilta, pitämällä kirpputoria ja pesemällä mattoja.

Artikkeli sisälsi kuvausta myös nuorten sosiokulttuurisesta todellisuudesta sekä nuorten kommentteja matkasta. Niistä kävi ilmi, että englannin kielen puhuminen teki itsetunnolle hyvää ja lentokoneessa nuori koki vielä pakkoajatuksia, mutta matkan edetessä ahdistus kuitenkin katosi. Nuoret kokivat

olonsa epätodelliseksi matkan alussa. Artikkelista käy ilmi, että nuoret voittivat lentopelkonsa. Artikkelin mukaan tärkeä osa matkaa ja Verstaan toimintaa oli myös nuorten toisiltaan saama vertaistuki. Matkaprosessi koettiin yhdeksi elämän parhaimmista päätöksistä. (Pöntinen 2015.)

9 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Seuraavaksi käydään läpi laadullista tutkimusta, aineiston hankintaa ja analysointia. Tutkimuksen aineistona toimivat matkaryhmään kuuluvien nuorten kirjoittamat tarinat. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla.

9.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa voidaan tarkastella merkitysten maailmaa. Ihmiselle merkityksellisiksi koettuja tapahtumaketjuja on mahdollista löytää ja ymmärtää laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyllä tutkimuksella. Merkityksellisiksi koettuja tapahtumaketjuja voivat olla esimerkiksi oman elämän kululle tai oman elämän pidemmälle jaksolle sijoittuvat asiat. Laadullisen tutkimusmenetelmän tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta aiheesta (Vilka 2005, 97–98).

Eskolan & Suorannan (1998, 18, 62) mukaan laadullisessa tutkimuksessa pyritään keskittymään usein melko pieneen määrään tapauksia, mutta analysointi pyritään toteuttamaan mahdollisimman perusteellisesti. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston tieteellisyyden kriteeri ei siis perustu määrään vaan laatuun, eikä aineiston koolla ole merkitystä tutkimuksen onnistumisen kannalta. Laadullisen tutkimusmenetelmän ja sen aineiston keräämisen tavoitteena voidaan siis pitää aineiston sisällöllistä laajuutta (Vilka 2005, 109).

9.2 Aineiston hankinta

Kävimme ennen Lontoon matkaa ja aineistonkeruuta Nuorten turvatalolla matkaryhmän tapaamisessa, jossa kerroimme ensimmäisen kerran nuorille opinnäytetyöstämme sekä siitä, kuinka aineiston keruu suoritetaan Lontoon matkan jälkeen. Aineiston keruu toteutettiin Nuorten turvatalon tiloissa noin viikko matkan loppumisen jälkeen. Aineiston keruu oli osa matkaryhmän reflektiopäivää.

Aineistona toimivat matkaryhmäläisten kirjoittamat tarinat. Kaikki matkaryhmän nuoret saapuivat aineistonkeruutilaisuuteen. Yksi nuorista joutui lähtemään tilaisuudesta ennen aineiston keruuta. Hän halusi kuitenkin osallistua tutkimukseen, joten päätimme, että hän voi kirjoittaa tarinan omalla ajallaan ja toimittaa sen meille postitse. Myös hänen kanssaan käytiin erikseen läpi tutkimuslupa sekä tarinan ohjeistus.

Ennen tarinan kirjoittamista myös muut nuoret allekirjoittivat tutkimusluvan, joka käytiin yhdessä läpi (Liite 1). Ohjeistimme matkaryhmäläisiä kirjoittamaan tarinan kokemuksistaan matkaryhmästä. Ohjeistus annettiin sekä suullisesti että kirjallisesti (Liite 2). Ajatuksena oli tehdä ohjeistuksesta mahdollisimman avoin ja vähän johdatteleva, jotta tutkittavat kirjoittaisivat vapaasti kokemuksistaan. Kehotimme tutkittavia ajattelemaan kaikkea matkaryhmään liittyvää toimintaa, jotta tutkittavat ajattelisivat koko matkaryhmän prosessia, eikä ainoastaan ehkä mielessä päällimmäisenä ollutta Lontoon matkaa.

Tarinan kirjoittaminen muiden matkaryhmäläisten kanssa tapahtui ensimmäisenä ennen matkakuvien katselemista ja kokemusten muistelua. Näin ollen nuoret pääsivät ajattelemaan ja kirjoittamaan subjektiivisia kokemuksiaan, eikä aineistonkeruun jälkeinen reflektio vaikuttanut heidät tarinoinhinsa. Toisaalta varsinaisen reflektion jälkeen nuorilla olisi voinut olla kokemuksilleen toisenlaisia merkityksiä. Koimme kuitenkin, että tarinoista olisi voinut tulla keskenään samankaltaisia ja tällöin tutkimusaineisto ei olisi välttämättä kuvannut niin hyvin heidän subjektiivisia kokemuksiaan.

Tarinan kirjoittamiseen oli varattu aikaa noin puoli tuntia. Nuoret kirjoittivat tarinan käsin ja saivat vapaasti valita tilan, jossa kirjoittivat tarinaa Nuorten turvatalolla. Halusimme tehdä tilanteesta mahdollisimman rennon, jotta nuorten olisi helppo kertoa kirjallisesti kokemuksiaan. Kaksi nuorta meni erillisiin huoneisiin ja muut neljä nuorta jäivät samaan tilaan. Erkkilän (2009, 200) mukaan narratiivisessa aineistonhankinnassa on tärkeää saada ihmiset kertomaan hyvin vapaasti, oman elämänsä eri vaiheista ja alueista.

Annoimme tarinan palauttamisen yhteydessä jokaiselle nuorelle elokuvaclipun pienenä kiitoksena tutkimukseen osallistumisesta. Aineistonkeruun jälkeen jäimme vielä hetkeksi katsomaan matkakuvia nuorten ja työntekijöiden kanssa. Poistuimme ennen varsinaista reflektiota, sillä ajattelimme, että se voisi vaikuttaa tutkimusaineiston analyysiin.

Valitsimme aineiston keruumenetelmäksi tarinan, sillä narratiivisuuden tutkimuksessa etsitään ihmisen kokemuksia (Laine 2015, 40). Narratiivisuudella voidaan viitata ihmisen tapaan jäsentää kokemuksiaan, mutta se voidaan nähdä myös tutkimusaineiston luonteena. Narratiivisen tutkimuksen voidaan nähdä painottuvan persoonallisen kokemusmaailman ymmärtämiseen ja kuvaamiseen. (Erkkilä 2009, 196.)

Kertomuksellisuus on ihmisille tyypillinen tapa hahmottaa itseään ja todellisuutta (Heikkinen 2015, 156). Se on myös tutkimusmenetelmä, joka tuo esille tutkittavan oman äänen (Hänninen 2015, 181). Narratiivisessa tutkimuksessa tutkimuskohteena ovat kertomukset. Niiden sisältämät kokemukset ovat kertojalle tosia, joten tutkimuksessa kokemusten kuvauksiin suhtaudutaan sen mukaisesti. Toisaalta inhimillisten kokemusten tutkimista voidaan pitää haastavana, koska ihmisten kokemuksia ei voi tavoittaa täydellisesti, vaan jo kokemusten kuvaukset sisältävät koetun tulkintaa. (Erkkilä 2009, 201.)

9.3 Aineiston analysointi

Aineistonkeruun jälkeen nuorten tarinat kirjoitettiin tietokoneelle, koska tällöin niitä oli helpompi käsitellä ja lähteä pelkistämään. Sarajärven ja Tuomen (2009, 109) mukaan aineiston pelkistämisessä aineistosta etsitään tutkimuksen kannalta olennaista tietoa. Tieto tiivistetään ja pilkotaan osiin. Tässä opinnäytetyössä aineisto pelkistettiin lausetasolla. Pelkistykset kirjoitettiin käsin paperille, josta ne leikattiin yksitellen. Nämä yksittäiset paperit teemoiteltiin.

Pelkistysten analysointi aloitettiin teemoittelemalla toiseen tutkimuskysymykseen liittyvä aineisto teorialähtöisesti. Jäljelle jäänyt aineisto teemoiteltiin aineistolähtöisesti. Analysointia tehtäessä pyrittiin mahdollisimman vähäiseen tulkintaan, jotta nuorten oma ääni tulisi esille mahdollisimman oikein. Teemoittelun tulokset on nähtävissä luvussa 11.

Eskolan ja Suorannan (1998, 138) mukaan laadullisen aineiston analysoinnissa pyritään selkeyttämään aineistoa ja saamaan aikaan uutta tietoa tutkitavasta asiasta. Analyysin tarkoituksena on myös aineiston tiivistäminen ja selkeyttäminen, kuitenkin kadottamatta sen sisältämää informaatiota.

Teemoittelu on osa narratiivien analyysiä. Elbaz-Luwischin (1997) ja Polkinghornen (1995) näkemyksien mukaan narratiivien analyysissä, narratiiveja tematisoidaan ja luokitellaan (Erkkilä 2009, 200). Teemoittelun avulla tutkimusaineistosta voidaan poimia tutkimusongelman kannalta olennaiset teemat (Eskola & Suoranta 1998, 175–176). Teemoittelussa aineistosta etsitään teemoja eli keskeisiä aiheita (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Tutkimuksen teossa tulee noudattaa ihmisarvon kunnioittamisen periaatetta (Eskola & Suoranta 1998, 56). Kuulan (2011, 60–65) mukaan nämä ihmisarvon kunnioittamisen eettiset periaatteet ovat ihmisten itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, henkisen ja fyysisen vahingoittamisen välttäminen ja ihmisten yksityisyyden kunnioittaminen ja suojeleminen. Eettiset periaatteet nojautuvat tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimiin ihmistieteiden ohjeisiin.

Jokaiselle tutkimukseen osallistuvalla tutkittavalla täytyy antaa riittävästi tietoa tutkimuksesta ja sen tavoitteista. Tutkimuksessa täytyy myös korostaa tutkittavien vapaaehtoisuutta vastata heitä koskeviin kysymyksiin. (Eskola & Suoranta 1998, 56.) Myös Kuulan (2011, 61–62) mukaan tutkimusta tehtäessä ihmisten itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioittamaan niin, että heille annetaan mahdollisuus päättää siitä, haluavatko he osallistua tutkimukseen. Kyseinen asia onnistuu niin, että tutkittavat saavat perustiedot tutkimuksesta, sen toteuttajista sekä kerättävien tietojen käyttötarkoituksesta. Tutkittaville on myös hyvä kertoa, mitä osallistuminen tapahtuu käytännössä, kauanko se vie heiltä aikaa ja onko aineistonkeruu kertaluontoinen.

Kuulan (2011, 62–63) mukaan ihmistieteellisellä tutkimuksella harvemmin aiheutetaan tutkittaville fyysisiä vahinkoja. Henkisten vahinkojen välttämiseen voidaan kuitenkin nähdä kuuluvan tutkittavien kunnioittaminen vuorovaikutustilanteessa sekä tutkimustulosten puolueeton kirjoitustyö.

Käsiteltäessä tutkimuksesta saatuja tietoja, täytyy ottaa huomioon luottamuksellisuus ja anonymiteetti. Edellä mainitut asiat täytyy ottaa myös huomioon tietoja julkistettaessa, jotta luottamus sekä anonymiteettisuoja säilyvät. Periaatteena voidaan siis nähdä olevan se, että henkilöllisyyden paljastuminen tehdään mahdollisimman vaikeaksi. (Eskola & Suoranta 1998, 57.) Luottamuksella voidaan tarkoittaa tutkittavan luottamusta siihen, että häntä koskevaa aineistoa käytetään, käsitellään ja säilytetään sovittujen seikkojen mukaisesti (Kuula 2011, 64).

Heikkisen (2015, 160, 163) mukaan yksi huomionarvoisimmista narratiivisen tutkimuksen haasteista kohdistuu sen luotettavuuteen, sillä narratiivinen tutkimus vaatii tulkintaa. Sitä ei voida yksiselitteisesti jakaa kategorioihin tai muuttaa numeroiksi. Eskolan ja Suorannan (1998, 209) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkijoiden täytyy jatkuvasti pohtia tekemiään ratkaisuja ja ottamaan yhtä aikaa kantaa niin analyysin kattavuuteen, että työn luotettavuuteen.

Voidaan ajatella, että tutkijat ovat laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteerit ja tämän vuoksi luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia (Eskola & Suoranta 1998, 211). Tutkimusprosessin tarkka kuvaaminen lisää laadullisen tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi, Remes & Saja-vaara 2009, 232).

11 TULOKSET

Opinnäytetyömme aiheena oli tutkia nuorten kokemuksia itsenäistymisen tuen matkaryhmästä. Kokemusten ohella haluttiin selvittää, mikä merkitys matkaryhmällä on nuorten itsenäistymiselle.

Aineisto hankittiin seitsemältä matkaryhmän nuorelta, joten opinnäytetyömme tulokset käsittelevät kaikkien matkaryhmään kuuluvien nuorten kokemuksia. Aineisto käsiteltiin teemoitellen. Tulokset jaettiin kahteen osaan tutkimuskysymysten mukaan.

Analysointi aloitettiin teemoittelemalla nuorten kokemukset teorialähtöisesti itsenäistyvän nuoren roolikartan rooleihin. Itsenäistyvän nuoren roolikartan eri roolit jäsentävät itsenäistymiseen liittyviä osa-alueita. Jäljelle jäänyt aineisto teemoiteltiin aineistolähtöisesti.

11.1 Itsenäistymiseen liittyvät tulokset

Toisella tutkimuskysymyksellä haluttiin selvittää, mikä merkitys matkaryhmällä on nuorten itsenäistymiselle. Kokemukset teemoiteltiin teorialähtöisesti itsenäistyvän nuoren roolikartan mukaan, sillä roolikartassa on jäsen-

nelty itsenäistymisen osa-alueita. Nuorten tarinoista löytyi jokaiseen roolikartan päärooliin liitettäviä kokemuksia. Itsenäistyvän nuoren roolikartan pääroolit ovat suhteiden hoitaja, rajojen asettaja, arkipäivän pyörittäjä, itsensä arvostaja sekä elämästä oppija. Jokainen päärooli sisältää alarooloja, jotka kuvaavat päärooleja tarkemmin. Roolikartta on nähtävissä luvussa viisi, joka käsittelee itsenäistymistä. (Kuva 1.)

11.1.1 Suhteiden hoitaja

Tutkimusaineistosta on löydettävissä suhteiden hoitaja- pääroolin kuuluvien alaroolien piirteitä. Aineistosta löytyneet alaroolit ovat ihmissuhteiden kehittäjä, sosiaalisten taitojen kehittäjä ja läheisverkoston vaalija.

Aineiston mukaan kaikki matkaryhmän nuoret eivät tunteneet toisiaan ennen matkalle lähtöä. Tarinoista käy kuitenkin ilmi, että matkaryhmän jäsenet lähentyivät keskenään ja nuoret kokivat ryhmän tiivistyneen matkan aikana. Nuoret kokivat lähentyneensä muiden nuorten lisäksi myös vapaaehtoisten ja työntekijöiden kanssa.

Meistä tuli tosi läheisiä matkan aikana ja kaikki tyytit olivat tosi mahtavia.

Nuorten mukaan he tutustuivat matkan aikana muihin matkaryhmän jäseniin ja solmivat uusia ystävyys-suhteita. Nuoret kertoivat tarinoissaan, että olivat ihmisinä erilaisia, mutta tulivat silti toimeen.

Matka opetti, että erilaiset ihmiset eri taustoilla tulevat toimeen ja voivat ystäväystyä.

Muutenkin me kaikki nuoret olemme hyvin erilaisia, mutta kuin palapelin palat pystyimme napsautamaan yhteen.

11.1.2 Rajojen asettaja

Tutkimusaineistosta on löydettävissä rajojen asettaja- pääroolin kuuluvien alaroolien piirteitä. Aineistosta löytyneet alaroolit ovat kokemuksista oppija, heikkouksien tunnistaja ja kehittäjä sekä omien rajojen tunnistaja.

Aineistosta käy ilmi, että nuoret oppivat kokemuksistaan ja huomasivat, että erilaiset pelot ovat voitettavissa. Nuoret kokivat pelkoa esimerkiksi lentokoneessa matkustamisesta ja ryhmän ulkopuolelle jäämisestä. Tarinoista käy ilmi, että kyseiset pelot olivat kuitenkin lopulta turhia. Nuoret myös kirjoittavat, että uskaltautuivat puhumaan englantia, vaikka aluksi se tuntui jännittävältä.

En tuntenut porukkaa lähes ollenkaan ja eniten pelkäsin juuri sitä, että jäisin ulkopuoliseksi. Pelko kuitenkin osoittautui täysin aiheettomaksi, sillä ihmiset olivat tosi mukavia ja porukkamme tiivistyi tosi hyväksi reissun loppuun mennessä.

Vasta koneessa iski jännitys. Jännitin lentoa kauheasti, mutta se ei ollutkaan niin pelottavaa kuin ajattelin.

--- pelkäsin, että saisin paniikkikohtauksen lentokoneessa. --- Lentäminen ei jännittänyt enään niin paljon kuin aikaisempi.

Uskaltauduin myös puhumaan englantia.

11.1.3 Arkipäivän pyörittäjä

Tutkimusaineistosta on löydettävissä arkipäivän pyörittäjä- pääroolin kuuluvien alaroolien piirteitä. Aineistosta löytyneet alaroolit ovat ruoanlaittaja, sinnittelijä, itsensä innostaja, raha-asioiden hoitaja, avun pyytjä ja vastaanottaja sekä työn hoitaja.

Nuoret kirjoittavat tarinoissaan eri varainkeruun muodoista ja mainitsevat esimerkiksi ruoanlaiton ravintolapäivinä. Aineistossa nuoret kertovat omasta aktiivisuudestaan varainkeruuseen. Nuoret mainitsevat myös, että heillä ei olisi ollut varaa lähteä matkalle kokonaan omakustanteisesti. Tarinoista käy ilmi, että matkaryhmään osallistuminen vaati nuorilta sitoutumista ja pitkäjänteisyyttä jo varainkeruusta lähtien.

Tarinoista käy ilmi, että nuoret tutustuivat toisiinsa varainkeruutilaisuuksissa jonkin verran. He myös kokivat, että matkalle oli mukava lähteä, koska sen eteen oli tehty töitä. Toisaalta käy ilmi, että moniin varainkeruihin osallistuminen koettiin hieman rankkana.

Tapasimme usein ja aloitimme varainkeruun. Myimme kuuksia, olimme joulumyyjäisissä, pidimme ravintolapäiviä ja myimme teatterilippuja. Varainkeruu oli mukavaa koska oppi tuntemaan muita, sekä oli kiva lähteä matkalle kun oli tehnyt jotain sen eteen.

Pääsin yhteen varainkeruun ravintolapäivään. Teimme erittäin hyvää cuscus-salaattia sekä sämpylöitä ja mangorahkaa.

Köyhinä opiskelijana ei olisi millään ollut täysin omakustanteisesti varaa lähteä.

Olin monissa varainkeruissa mukana ja se oli hiukan rankkaa. Omasta mielestäni hoidin hyvin oman osuuteni rahan keräämisessä.

Nuoret kirjoittavat, että matkan aikana he auttoivat toinen toisiaan. Nuoret vastaanottivat apua muilta matkaryhmäläisiltä ja olivat myös valmiita auttamaan muita.

Kaikki auttoivat toisiaan itse en osaa englantia mutta kaikki auttoivat.

11.1.4 Itsensä arvostaja

Tutkimusaineistosta on löydettävissä itsensä arvostaja- pääroolin kuuluvien alaroolien piirteitä. Aineistosta löytyneet alaroolit ovat itseensä luottaja sekä tunteiden tunnistaja ja hyväksyjä.

Aineiston mukaan nuoret tunnistivat kokevansa jännitystä ja jopa pelkoa matkaan liittyen. Tarinoista käy ilmi, että nuoret hyväksyivät kokemansa jännityksen ja pelon tunteet. Jännityksestä ja pelosta huolimatta he lähtivät matkalle.

Nuoret kokivat jännitystä ja pelkoa, sillä osa heistä ei ollut käynyt aikaisemmin ulkomailla tai edes lentokentällä. Tämän lisäksi nuoria jännitti muiden kanssa toimeen tuleminen. Tarinoista käy kuitenkin myös ilmi, että nuoret tulivat hyvin toimeen toistensa kanssa.

En ollut ennen edes ollut lentokentällä.

En ollut ennen käynyt ulkomailla ja matka pelotti ja jännitti paljon.

Matka jännitti, ja vaikka tiesin että olen sosiaalinen, pelotti miten tulen toimeen muiden nuorten kanssa. Jo junassa kuitenkin huomasin, että porukka on hyvä ja kaikki ovat mukavia.

Kunnon jännitys iski päälle kun jaoimme huoneet, sain hyvät huonekaverit, vaikka toista heistä en tuntenut. Se jännitti ja pelotti, kun en toista heistä tuntenut. Kun heräsin aamulta päivään jolloin lähdimme Lontooseen jännitys ja pelko iski kunolla.

Luulin, että pienessä huoneessa asuminen kolmen muun nuoren kanssa kävisi todella hermoilleni, mutta onneksi olin väärässä.

--- tulen myös ihmisten kanssa paremmin toimeen kuin olen itsestäni uskonut.

Tarinoista käy ilmi, että nuorten itseluottamus ja itsetuntemus lisääntyivät matkan ansiosta. Nuoret kirjoittivat myös kasvaneensa ihmisenä ja saaneensa itsevarmuutta. Edellä mainitut asiat mahdollistuivat, koska nuoret uskalsivat olla omia itsejään. Nuoret uskalsivat olla omia itsejään luottamuksellisen ilmapiirin ja hyvän yhteishengen ansiosta.

Kiitos reissun kasvoin ihmisenä ja uskon itseeni enemmän.

Tärkeimmäksi ei siis kohdallani ei jäänyt nähtävyydet ja hyvä ruoka, vaan ---, äkillinen kasvu ihmisenä ja se että tunnen itseni nyt paljon paremmin.

Sain matkasta itsevarmuutta sekä kavereita. Tajusin, että mulla ei oo hävettävää.

Uskalsin olla oma itseni ja muutkin.

11.1.5 Elämästä oppija

Tutkimusaineistosta on löydettävissä elämästä oppija- pääroolin kuuluvien alaroolien piirteitä. Aineistosta löytyneet alaroolit ovat arvomaailman muodostaja, periaatteiden pohtija, pettymysten sietäjä ja tulevaisuuteen suuntautuja.

Aineistosta kävi ilmi, että nuoret oppivat matkalla paljon uutta itsestään. Nuoret kirjoittivat, että matka avarsi heidän maailmankuvaansa sekä vähensi toisiin ihmisiin kohdistuvia ennakkoluuloja.

--- reissu opetti itsestäni paljon uutta.

Tärkeimmäksi ei siis kohdallani ei jäänyt nähtävyydet ja hyvä ruoka, vaan maailman kuvani avartuminen...

Opin myös, että ensivaikutelma ihmisistä voi pettää hyvin pahasti ja ihminen kenelle aluksi nyrpistin nenääni olikin upea ja rakastettava persoona omalla tavallaan.

Tarinoista käy ilmi, että matka herätti nuorissa tulevaisuuteen liittyviä ajatuksia. Nuoret kirjoittivat, että he uskaltavat mahdollisesti matkustaa Lontoon matkan jälkeen uudelleen. Joillekin nuorista matka herätti jopa haaveen muuttaa Lontooseen tulevaisuudessa.

Nyt ehkä uskallan matkustaa myös jonkun kaverin kanssa, ennen ajatus on tuntunut liian pelottavalta.

Haaveenani on että muuttaisin Lontooseen jossain vaiheessa elämäni.

Nuoret toivat tarinoissaan esille, että matkan aikana koettiin myös erilaisia pettymyksiä. Kaikki odotukset eivät täytyneet ja pettymyksiä koettiin esimerkiksi museoihin ja ruokaan liittyen. Tarinoista käy ilmi, että pettymykset eivät kuitenkaan vaikuttaneet matkan onnistumiseen.

Museot olivat tosi isoja, eikä niitä jaksanut kiertää mutta niissä oli paljon kivoja juttuja. Silti pieni pettymys, odotin enemmän.

Ruoka oli joissakin paikoissa pettymys, mutta myös hyvää ruokaa oli.

11.2 Kokemuksiin liittyvät tulokset

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä haluttiin selvittää nuorten kokemuksia matkaryhmästä. Näissä kokemuksissa oli paljon samaa kuin itsenäistyvän nuoren roolikartan rooleissa. Itsenäistymiseen liittymättömät kokemukset kuitenkin teemoiteltiin aineistolähtöisesti erikseen, koska ne eivät suoraan sopineet roolikartan pää- ja alaroleihin.

11.2.1 Ennen matkaa

Nuoret liittyivät matkaryhmään eri aikoihin. Osa nuorista oli ryhmän toiminnassa mukana sen alusta lähtien, kun taas osa liittyi matkaryhmään myöhemmin. Nuoret kirjoittavat, että ennen matkaa oli useita tapaamisia. Matkaryhmän noin vuoden kestänyt toiminta ennen matkaa antoi nuorille mahdollisuuden valmistautua matkaan myös henkisesti.

Nuorten kokemusten mukaan varainkeruut konkretisoivat tulevaa matkaa. Toisaalta osa nuorista kuitenkin koki, että matka tuntui epätodelliselta sen alkuun asti. Jotkut heistä taas eivät ajatelleet matkaa juuri ollenkaan. Tarinoista käy kuitenkin ilmi, että matkaa odotettiin innolla.

Minulta kysyttiin haluanko lähteä Lontooseen, eräessä tapauksissa ja vastasin että tottakai!

Kun kuulin, että turvatalo järjestää matkan Lontooseen innostuin heti asiasta. Rupesin odottamaan matkaa innolla.

Yhden vuoden ajan valmistuin matkaa varten henkisesti. Matka rupesi tuntumaan todellisemmalta, kun rupesimme keräämään rahaa.

Matkan toteutuminen ja todellisuus alkoi iskeä vasta viimeisenä yönä kotona.

Itselläni ei muutenkaan kauheasti ollut odotuksia matkaa kohtaan joten en ollut ottanut stressiä aiheesta. Itse matkustuspäivänä kuitenkin alkoi jännittämään enemmän.

Jotkut porukasta tuntui pohtivan ja stressaavan reissua paljon etukäteen kun taas itse en paljoakaan miettinyt matkaa ennen lähtöä. Osasy sille oli se, että matkakulut – hotellit, lennot jne oli hoidettu etukäteen. Se vähensi omaa stressiä tosi paljon. Ei tarvinnut kuin olla itse paikalla passin kanssa.

11.2.2 Tunteet

Nuoret toivat tarinoissaan esille erilaisia tunteita. Tässä teemassa käsitelään tunteita, jotka eivät ilman tulkintaa soveltuneet muihin teemoihin. Nuoret kuvailivat olleensa otettuja ja kiitollisia mahdollisuudesta osallistua

matkaryhmään. Nuoret kirjoittivat pitävänsä Lontoosta kaupunkina sekä jääneensä kaipaamaan sitä. He kaipasivat kuitenkin myös kotiin.

Olen kiitollinen SPR:n työstä, sillä matka ulkomaille ja uusien nuorien tapaaminen tuntui mahtavalta tässä vaiheessa elämää.

Rakastuin Lontooseen, --- Jäin kaipaamaan kovasti sitä kaupunkia. --- Oli haikea mieli lähteä pois Lontoosta, mutta kaipaasin jo kotiin.

11.2.3 Parhaat kokemukset

Tarinoiden mukaan matka oli nuorille hyvä kokemus, eikä heille jäänyt matkasta huonoja muistoja. Nuoret toivat tarinoissaan esille museoissa, kauppoissa ja kaupungilla kiertelyn, nähtävyydet sekä ravintolat. Myös ystävälliset ihmiset ja kaunis kaupunki, jättivät nuorille hyviä muistoja.

--- siellä oli todella ystävällisiä ihmisiä ja todella kaunis kaupunki.

Reissu oli tosi kiva kaikinpuolin.

Kiertely kaupungilla oli kivaa! Oikeastaan kaikki oli kivaa. Eituu mieleen yhtäkään huonoo muistoo mieleen reissusta.

Aineistosta käy ilmi, että nuorten parhaimmat kokemukset kuitenkin liittyvät suurelta osin matkaryhmäläisten yhdessäolon hetkiin, sosiaalisiin suhteisiin ja vertaistukeen. Tarinoista käy ilmi, että kokemusten jakaminen samanlaisia asioita kokeneiden ryhmäläisten kesken oli nuorille tärkeää. Nuoret mainitsevat myös ymmärtävien aikuisten tärkeyden.

Parhaana reissusta jää kuitenkin --- yhteiset illanvietot.

Reissussa parhaiten mieleen jäi museoissa käyminen, luonnontieteiden museo oli paras, mutta etenkin yhteinen aika porukan kesken. Tuntuu, että sain reissulla uusia ystäviä, joihin uskon pitäväni yhteyttä jatkossakin.

Paras asia matkassa oli ihmiset, keiden mukana oli. Kasa nuoria, joilla on samankaltaisia ongelmia kuin itsellä, jotka ovat käyneet läpi samankaltaisia asioita ja kasa aikuisia, jotka ymmärtävät. Oli vapauttavaa tuntea olonsa normaaliksi ja mieleltään terveemmäksi kuin mitä oikeasti on.

Se olikin ehdottomasti parasta koko reissussa – uusiin ihmisiin tutustuminen ja kuinka yllättävän läheisiksi ne tulivat. Oli tosi mukavaa jakaa tämä kokemus näiden ihmisten kanssa.

12 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä luku sisältää tuloksista nousevia johtopäätöksiä sekä tutkimuksen päätuloksia. Johtopäätöksiä vertaillaan samankaltaisiin tutkimuksiin sekä tutkimuksen teoriaan.

Tutkimusaineiston perusteella näyttää siltä, että matkaryhmä oli kokonaisuudessaan onnistunut ja nuoret saivat siitä hyviä kokemuksia. Nuoret toivat tarinoissaan esille matkan lisäksi myös tapaamiset ennen matkaa. Voidaan siis todeta, että nuoret pitivät matkan ohella varainkeruuta ja tapaamisia tärkeinä osina matkaryhmän prosessia.

Tuloksista on nähtävissä, että matkaryhmä on tukenut nuorten itsenäistymistä, sillä aineistosta on löydettävissä itsenäistyvän nuoren roolikartan kaikki pääroolit. Seikkailu- ja elämyspedagogisen toiminnan tavoitteena ovat Louhelan (2010, 151) mukaan identiteetin etsiminen, itseluottamuksen vahvistaminen sekä tunteiden tunnistamisen ja hyväksymisen oppiminen. Karppisen (2007, 85) mukaan elämyspedagogiikan tavoitteena voidaan nähdä olevan kokonaisvaltainen ihmisenä kasvu.

Edellisessä kappaleessa mainitut tavoitteet löytyvät myös itsenäistyvän nuoren roolikartasta (Kuva 1). Itsenäistyvän nuoren roolikartan päärooleista korostuvat erityisesti suhteiden hoitaja sekä itsensä arvostaja pääroolit. Itsenäistyvän nuoren roolikartan kaikissa päärooleissa on oleellista elämänhallinnalliset taidot, sillä Ihalaisen ja Kettusen (2011, 100) mukaan elämänhallintaan kuuluu sekä sisäinen että ulkoinen elämänhallinta. Voidaan siis nähdä, että matkaryhmä on lisännyt nuorten elämänhallinnallisia taitoja.

Aineistolähtöisessä kokemusten teemoittelussa tärkeimmäksi nousi parhaat kokemukset-teema, jossa korostui erityisesti sosiaaliset suhteet. Sosiaaliset suhteet ja sosiaalisten taitojen kehittäminen korostuivat molempiin tutkimuskysymyksiin vastaavissa aineistoissa. Näin ollen voidaan nähdä, että nuorille tärkeimpinä kokemuksina matkaryhmästä jäivät kokemukset ryhmään kuulumisesta, vertaistuesta ja uusista sosiaalisista suhteista. Seikkailukasvatuksen hyödyt ovat Louhelan (2010, 157) mukaan ryhmätoimintataidoissa sekä sosioemotionaalisen kehityksen tukemisessa. Myös Karppinen (2010, 120) korostaa seikkailukasvatuksen vahvistavan ryhmän yhteishenkeä. Elämyspedagogiikassa opitaan itsestä yksilönä, ryhmän jäsenenä ja sosiaalisena toimijana yhteisten kokemusten ja elämysten kautta (Räty 2011, 11–12).

Paljakan (2002) pro gradu -tutkielmassa vertailtiin Suomessa toteutettuja seikkailukasvatusprojekteja sekä niiden soveltuvuutta syrjäytymisvaarassa olevien lapsien ja nuorten kanssa tehtävään ammatilliseen työhön. Tutkimuksessa ei suoranaisesti tutkittu nuorten itsenäistymistä. Seikkailukasvatusprojektien tavoitteet liittyivät kuitenkin esimerkiksi elämänhallinnan tukemiseen, joka on olennaista myös itsenäistymisen tukemisessa. Arviot projektien kokonaisvaltaisesta vaikuttavuudesta olivat myönteisiä. Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan todeta, että myös kokemukset

matkaryhmästä olivat kokonaisuudessaan onnistuneita. Nuoret oppivat elämänhallinnallisia taitoja sekä Paljakan tutkimuksessa käsiteltävistä projekteista että tässä opinnäytetyössä käsiteltävästä matkaryhmästä.

Heikkinen (2013) tutki opinnäytetyössään nuorten kokemuksia seikkailu- ja elämuskasvatuksesta Suomussalmen seurakunnassa. Heikkisen opinnäytetyön tulokset ovat osittain yhteneväiset tämän opinnäytetyön tulosten kanssa. Molempien opinnäytetöiden tuloksissa käy ilmi, että toiminta antoi nuorille yhteisöllisyyden ja voimaantumisen kokemuksia. Molempien opinnäytetöiden tuloksien perusteella voidaan nähdä, että seikkailu- ja elämuskasvatuksellinen toiminta on vaikuttanut positiivisesti myös nuorten psyykkiseen ja sosiaaliseen kehitykseen.

Pöntisen (2015) artikkeli nuorten toimintakeskus Verstaan matkasta Bulgarian Sofiaan kuvailee nuorten kokemuksia matkasta. Artikkelissa kuvatut kokemukset ovat samankaltaisia tämän opinnäytetyön tulosten kanssa. Myös Verstaan nuoret kuvailevat esimerkiksi voittaneensa lentopelon ja uskaltaneensa puhua englantia. Lisäksi artikkelissa mainitaan kokemus vertaistuen tärkeydestä, joka on yksi tämän opinnäytetyön päätuloksista. Artikkelissa sekä tässä opinnäytetyössä kävi ilmi, että matkat antoivat nuorille hyviä kokemuksia.

Tulosten perusteella voidaan nähdä, että matkaryhmä on merkityksellinen osa itsenäistymisen tuen työmuotoa. Itsenäistymisen tuen työmuodossa nuoret tapaavat työntekijöitä yksilöajoilla. Matkaryhmä toimintamuotona pitää sisällään sosiaalisen ulottuvuuden, joka oli tämän opinnäytetyön tulosten perusteella nuorille yksi tärkeimmistä asioista matkaryhmässä. Aron ym. (2007, 316–317) mukaan nuori tarvitseekin kokemuksen hyväksytyksi ja rakastetuksi tulemisesta yhteisön jäsenenä kasvaakseen hyvän aikuisuuteen.

Opinnäytetyön tulosten mukaan nuoret saivat matkaryhmästä uusia ystäviä. Matkaryhmän voidaan nähdä siis itsenäistymisen tukemisen ohella ehkäisevän nuorten syrjäytymistä, sillä Myllyniemen (2015, 49–50) mukaan syrjäytyminen koskee nuorten mielestä ennen kaikkea ystävien puutetta ja ulosjäämistä sosiaalisista suhteista.

Opinnäytetyön tulosten perusteella nuoret ovat mahdollisesti voineet myös voimaantua, sillä Siitonen (1999, 154, 161–162) mukaan voimaantumisen mahdollisuuksia voidaan lisätä luomalla olosuhteet, joissa ihminen kokee olonsa turvalliseksi, hyväksytyksi ja muiden ihmisten kanssa tasa-arvoiseksi. Opinnäytetyön tulosten mukaan nuoret ovat saaneet myös edellä mainittujen lisäksi onnistumisen kokemuksia, jotka nekin voivat lisätä voimaantumisen mahdollisuutta.

13 POHDINTA

Tässä luvussa käymme läpi opinnäytetyöprosessia. Avaamme opinnäytetyöprosessin aikana nousseita ajatuksia sekä pohdimme prosessin sujumista. Tämän lisäksi tarkastelemme mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

Pohtiessamme aineistonkeruumenetelmää, harkitsimme muun muassa haastattelujen tekemistä ja itsenäistyvän nuoren roolikarttaan pohjautuvan kyselylomakkeen käyttämistä. Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi tarinan, sillä koimme, että sen kautta nuorten oma ääni ja kokemukset tulisivat parhaiten esille. Tarinaa kirjoittaessaan nuoret antoivat itse merkityksiä kokemuksilleen. Jos olisimme käyttäneet esimerkiksi haastatteluja tai kyselylomaketta, olisimme saattaneet rajata nuorten kokemuksia ja huomaamattamme johdatella heitä.

Tarina aineistonkeruumenetelmänä oli mielestämme onnistunut. Pohdimme aineistonkeruun ohjeistusta pitkään ja luetuimme sitä monilla ihmisillä, sillä emme halunneet ohjeistuksesta johdattelevaa. Päädyimme kuitenkin siihen, että lisäsimme tarinan ohjeistukseen nuoria helpottavia lisäkysymyksiä, joiden tarkoituksena oli herätellä nuoria pohtimaan matkaryhmään liittyviä muistoja, tunnelmia ja ajatuksia. Päädyimme näiden ohjeistuksien lisäämiseen, sillä ajattelimme, että ne voisivat tukea nuorten kirjoittamista ja lisätä tarinoiden monipuolisuutta (Liite 2).

Pohdimme kuitenkin, oliko tarinan ohjeistus hieman positiivisiin kokemuksiin ohjaileva, sillä kirjallisessa ohjeistuksessa nuoria ohjeistettiin vapaaehtoisen tarinan ohella kirjoittamaan heille tärkeistä asioista matkaryhmässä. Toimme kuitenkin suullisessa ohjeistuksessa ilmi, että nuorilla oli mahdollisuus kirjoittaa niin positiivisista kuin negatiivisistakin kokemuksista. Tutkimusaineisto osoittautuikin sisällöltään monipuoliseksi ja nuoret kirjoittivat tarinoissaan myös matkaan liittyvistä pettymyksistä. Mielestämme myös tarinan kirjoittaminen nimettömänä antoi nuorille mahdollisuuden negatiivisten kokemusten esille tuomiseen.

Tämä tutkimus kuvastaa juuri näiden matkaryhmään osallistuneiden nuorten kokemuksia. Tutkimustuloksemme olisi voinut olla erilainen tai painottaa jotakin muuta osa-aluetta enemmän, jos matkaryhmän osallistujat olisivat olleet eri ihmisiä. Laadullisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti tutkimus ei ole täysin toistettavissa.

Tämä opinnäytetyö oli ensimmäinen tutkimuksemme. Työskentelymme sujui vaivattomasti, ja opinnäytetyö eteni suunnitellun aikataulun mukaisesti. Näemme työparityöskentelyn suurena vahvuutena ja koemme, että parityöskentelytaitojen kehittämisestä on hyötyä ajatellen tulevaisuutta. Toinen opinnäytetyön tekijöistä tunsu yhteistyökumppanin ja itsenäistymisen tuen työmuodon sekä seurasi matkaryhmän prosessia jonkin verran harjoittelunsa aikana. Koemme, että edellä mainitusta on ollut hyötyä opinnäytetyön tekemisessä. Yhtä tähdellistä on ollut myös se, että toinen opinnäytetyön tekijä ei tuntenut ennestään työmuotoa yhtä hyvin, vaan on pystynyt katsomaan matkaryhmän toimintaa ikään kuin ulkoapäin. Tällöin olemme voineet pohtia aihetta yhdessä laajemmin ja eri näkökulmia hyödyntäen.

Opinnäytetyön tekeminen oli antoisaa, sillä nuorten kokemusten tutkiminen oli mielenkiintoista. Opinnäytetyömme tuo kaikkien matkaryhmän jäsenten äänet kuuluviin, sillä jokainen matkaryhmän nuori kirjoitti tarinan kokemuksistaan. Onkin tärkeää luoda nuorille kokemus siitä, että heidän mielipiteensä ovat merkityksellisiä. Matkaryhmässä nuorten mielipiteitä on kuunneltu koko prosessin ajan. Seikkailukasvatuksessa ihanteena voidaankin pitää sitä, että työntekijät ja nuoret suunnittelevat toimintaa yhdessä (Pulkamo 2008, 498).

Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan matkaryhmän nuoret olivat tyytyväisiä matkaryhmään, eikä aineistosta noussut esille tarvetta matkaryhmän toiminnan kehittämiseksi. Tuloksista nousi esille kuitenkin vertaistuen tärkeys, joten matkaryhmän voidaan nähdä täydentävän itsenäistymisen tuen työmuotoa. Herääkin ajatus siitä olisiko itsenäistymisen tuen työmuodossa tarvetta muullekin ryhmätoiminnalle. Tällaisen ryhmätoiminnan avulla samassa elämäntilanteessa olevilla nuorilla olisi mahdollisuus vertaistukeen.

Lastensuojelun sijaishuollon ja jälkihuollon asiakkaille tarjotaan tukea itsenäistymiseen. Kuitenkin myös nuoret, joilla ei ole lastensuojelun asiakkuutta, voivat tarvita tukea oman itsenäisen elämän aloittamiseen. Osassa Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvataloista tehtävä itsenäistymisen tuen työmuoto vastaa näihin tarpeisiin. Jatkotutkimusaiheena voisi siis selvittää olisiko tämän kaltaiselle työmuodolle enemmänkin tarvetta Suomessa.

Tutkimuksessamme kävi ilmi, että matkaryhmä tuotti nuorille positiivisia kokemuksia. Matkaryhmän tavoitteena onkin ollut antaa nuorelle mahdollisuus voimaannuttaviin onnistumisen kokemuksiin, jotka parhaimmillaan kantavat nuorta elämässä eteenpäin pitkiäkin aikoja. Matkaryhmän ja itsenäistymisen tuen työmuodon vaikuttavuutta nuorten elämään olisi kiinnostavaa tutkia myös pitkällä aikavälillä.

LÄHTEET

- Aalberg, V. & Siimes, M. A. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. 2 uud. p. Helsinki: Nemo.
- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. Helsinki: WSOY.
- Aro, T., Siiskonen T. & Ahonen, T. 2007. Matkalla itsenäiseen aikuisuuteen. Teoksessa Aro, T., Siiskonen T. & Ahonen, T. (toim.) Ymmärsinkö oikein? Kielelliset vaikeudet nuoruusiässä. PS-kustannus: Jyväskylä, 316–317.
- Asunnottomuus väheni vuonna 2015. 2016. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 2.4.2016.
[http://www.ara.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiset_ja_tiedotteet/Uutiset_ja_tiedotteet_2016/Asunnottomuus_vaheni_vuonna_2015\(38032\)](http://www.ara.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiset_ja_tiedotteet/Uutiset_ja_tiedotteet_2016/Asunnottomuus_vaheni_vuonna_2015(38032))
- Clarke, H. 1998. Keinot ja päämäärät seikkailukasvatuksessa. Teoksessa Lehtonen, T. (toim.) Elämän Seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 60–79.
- Ek, E., Saari, E., Viinamäki, L., Sovio, U. ja Järvelin, M-R. 2004. Nuorten aikuisten työelämästä syrjäytyminen ja sosiaaliturvan käyttö. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 76. Helsinki: Kansaneläkelaitos.
- Erkkilä, R. 2009. Narratiivinen kokemuksen tutkimus: koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa Perttula, J. & Latomaa, T. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys - tulkinta - ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 195–226.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Heikkinen, H. L. T. 2015. Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus, 149–167.
- Heikkinen, M. 2013. Elämys- ja seikkailukasvatus nuorten kokemana Suomussalmen seurakunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hämäläinen, J. 1998. Seikkailu- ja elämyspedagoginen orientaatio sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Teoksessa Lehtonen, T. (toim.) *Elämän Seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 148–167.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. *Sosiaalipedagogiikka*. Helsinki: WSOY.

Hänninen, V. 2015. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 168–184.

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2011. *Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Ikä ja pienituloisuus. 2014. Tilastokeskus. Viitattu: 31.3.2016.
http://www.stat.fi/til/tjt/2014/01/tjt_2014_01_2016-03-18_kat_003_fi.html

Jokisaari, M. 2002. Työelämään siirtyminen. Vuorovaikutusta tavoitteellisen toiminnan, sosiaalisen pääoman ja työelämän välillä. Teoksessa Nurmi, J. & Salmela-Aro, K. (toim.) *Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatio-psykologian perusteet*. Jyväskylä: PS-kustannus, 67–83.

Järvinen, T. 2001. Koulutusjärjestelmän yksilöllistyminen ja valinnan vapaus. Teoksessa Kuure T. (toim.) *Aikuistumisen pullonkaulat*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 60–68.

Järvinen, T. & Jahnukainen, M. 2001. Kuka meistä onkaan syrjäytynyt? Marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteellistä tarkastelua. Teoksessa Minna Suutari (toim.) *Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla*. Nuorisotutkimusseura julkaisuja 20. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 125–151.

Kajantie, E., Hovi, P., Eriksson, J., Laivuori, H., Andersson, S. & Rääkkönen, K. 2013. Alkaako syrjäytyminen jo kohdussa? Teoksessa Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) *Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen*. Helsinki: Gaudeamus Oy, 23–36.

Karppinen, S. J. A. 2005. *Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa. Etnografinen toimintatutkimus seikkailu- ja elämyspedagogiikasta*. Oulun yliopisto.

Karppinen, S. J. A. 2007. Elämyksestä kokemukseen ja oppimiseen. Teoksessa Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. (toim.) *Seikkailun elämyksiä: seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 75–98.

Karppinen, S. J. A. 2010. Seikkailukasvatus- erilainen tapa opettaa ja oppia. Teoksessa Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. (toim.) Seikkaillen elämyksiä II: Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 118–135.

Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. 2007. Elämyksestä ja kokemuksesta teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. (toim.) Seikkaillen elämyksiä: seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 11–20.

Karmala, L. 30.6.2016. Matkaryhmästä. Vastaanottajat Kirsi Salo, Niina Tuomivaara ja Petri Laiho. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 1.7.2016.

Kasvattajina uusi tilanne ja aidot haasteet. 2011. Seikkailukasvatus - mitä se on? Suomen nuorisokeskusyhdistys. Viitattu: 10.04.2016.
<http://www.snk.fi/fi/toiminta/seikkailukasvatus/seikkailukasvatus+mita+se+on/>

Kotoa omaan kotiin. 2011. Teoksessa Kupari, T. (toim.) Omaa kotia etsimässä. Nuorten asuminen 2010. Suomen ympäristö 1/2011. Ympäristöministeriö. Helsinki: Edita Prima Oy, 16–22.

Kuinka rahat riittävät? 2011. Teoksessa Kupari, T. (toim.) Omaa kotia etsimässä. Nuorten asuminen 2010. Suomen ympäristö 1/2011. Ympäristöministeriö. Helsinki: Edita Prima Oy, 32–37.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uud. p. Tampere: Vastapaino.

Kuva 1. Itsenäistyvän nuoren roolikartta. Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä. Viitattu 15.6.2016.
Saatavissa <http://www.vslk.fi/index.php?id=21>.

Laine, T. 2015. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 29–51.

Linnossuo, O. 2007. Seikkailukokemusten vaikuttavuuden tutkimus. Teoksessa Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. (toim.) Seikkaillen elämyksiä: seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 201–217.

Louhela, V. 2010. Seikkailu opetusmenetelmien monipuolistajana. Teoksessa Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. (toim.) 2010. Seikkaillen elämyksiä II Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino, 150–162.

Lämsä, A-L. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulu: Oulun yliopisto. Oulun opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 25.4.2016. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514290213.pdf>.

Maksuhäiriötilastot 1–3/2015. 2015. Asiakastieto.fi. Viitattu 2.4.2016. http://asiakastieto.fi/documents/46608/48898/Maksuhairiötilastot_01_03_2015_YjaH.pdf/176362ca-f641-4ba3-a9a6-cb0395e1b4bd

Marttila, M. 2010. Oppimisen ilo löytyy luonnosta. Seikkailu- ja elämyspedagoginen luontoliikunta oppimisen tukena. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Liikuntapedagogiikan pro gradu- tutkielma.

Myllyniemi, S. (toim.) 2015. Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Nivala, E. & Saastamoinen, M. 2010. Nuorisokasvatuksen teorian kohde ja konteksti. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 8–25.

Nuorisolaki. 27.1.2006/72. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Ylläpitäjä Edita Publishing Oy. Viitattu 20.3.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Nuoret muuttavat omilleen yhä nuorempina. 2009. Tilastokeskus. Viitattu 2.4.2016. http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_004.html?s=0

Nuorten kotoa muutto lykkääntynyt. 2015. Tilastokeskus. Viitattu 31.3.2016. http://www.stat.fi/til/perh/2014/02/perh_2014_02_2015-11-27_tie_001_fi.html

Nuorten turvatalojen palvelut. 2016. Suomen Punainen Risti. Viitattu 15.6.2016. <https://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/nuorten-turvatalosta/tietoa-turvataloista>

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruopila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.

Paju, P. & Vehviläinen, J. 2001. Valtavirran tuolla puolen. Nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen kitkan 1990-luvulla. Nuorisotutkimusseura julkaisuja 18. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Paljakka, J. 2002. Seikkaillen elämän syrjästä kiinni. Näkökulmia seitsemään syrjäytymistä ehkäisevään seikkailukasvatusprojektiin. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu-tutkielma.

Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneen väestön osuudet ikäryhmittäin 2009. 2010. Tilastokeskus. Viitattu 2.4.2016.

http://www.stat.fi/til/vkour/2009/vkour_2009_2010-12-03_kuv_002_fi.html

Perttula, J. 2007. Elämysten merkitys ihmiselämässä. Teoksessa Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. (toim.) Seikkailien elämyksiä: seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 53–74.

Pulkamo, H. 2008. Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka nuorisotyössä: Vallan väline vai osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen menetelmä? Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 496–520.

Pöntinen, P. 2015. Psykoosiin sairastuneen Aleksin ahdistus hellitti 2290 metrissä. Suomen kuvalehti 29, 38–43.

Ranta, M. 2012. Itsenäistyminen. Nuortenlinkki.fi. Viitattu 19.7.2016.

<http://www.nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/mielenterveys/itsenaistyminen>

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Reivinen, J. 2013. Yksin vai yhdessä eteenpäin? Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus, 7–20.

Räty, K. 2011. Elämyspedagoginen ohjaaminen. Ajatuksia kokemuksellisesta oppimisesta. Lahti: Outward Bound Finland Oy.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Teemoittelu. Kvali-MOTV Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 9.4.2016.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Sarajärvi, A. & Tuomi J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. uud. 1. Helsinki: Tammi.

Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu: Oulun yliopisto. Oulun opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 19.7.2016. <http://jultika oulu.fi/files/isbn951425340X.pdf>

Sosiaalihuoltolaki. 30.12.2014/1301. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Ylläpitäjä Edita Publishing Oy. Viitattu 20.3.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Sosiaalinen tilinpäätös. 2014. Punainen Risti Nuorten turvatalo. Viitattu 10.04.2016.

https://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/sosiaalinen_tilinpaaatos.pdf

Sutinen, P. 2007. Seikkailukasvatus- ihmelääke ongelmiin? Teoksessa Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. (toim.) Seikkaillen elämyksiä: seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 153–160.

Telemäki, M. 1998a. Johdatus seikkailukasvatuksen teoriaan. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja. Sarja B: Opetusmonisteita ja selosteita 11. Oulu: Oulun yliopisto.

Telemäki, M. 1998b. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa Lehtonen, T. (toim.) Elämän Seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 10–25.

Telemäki, M. & Bowles, S. 2001. Seikkailukasvatuksen teoria ja käytäntö osa 1. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikön julkaisuja. Sarja B: Opetusmonisteita ja selosteita 15. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Toimintakertomus. 2015. Punaisen Ristin Nuorten turvatalot. Viitattu 10.4.2016. https://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/nuorten_turvatalojen_vuosikertomus_vuodelta_2015.pdf

Tuomela, R. & Mäkelä, P. 2011. Sosiaalinen toiminta. Teoksessa Kotiranta, T., Niemi, P. & Haaki, R. (toim.) Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Gaudeamus, 87–112.

Turunen, K. 2005. Ikävaiheen kriisit. Jyväskylä: WS Bookwell Oy.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ylitalo, P. 2011. Itsenäistyvän nuoren roolikartta. Teoksessa Ylitalo, P. (toim.) Roolikartta vanhemmuuden, parisuhteen ja itsenäistymisen tueksi. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 33–38.

AINEISTONKERUULUPA

Hei, hienoa kun päätit osallistua!

Olet osallistumassa opinnäytetyömme aineistonkeruuseen, joka koskee nuorten kokemuksia itsenäistymisen tuen matkaryhmästä. Opinnäytetyömme on osa Sosionomi (AMK) koulutustamme Hämeen ammattikorkeakoulussa.

Opinnäytetyössä selvitetään kokemuksianne itsenäistymisen tuen matkaryhmästä. Kun opinnäytetyö on valmis, se julkaistaan Theseus-opinnäytetyötietokannassa (www.theseus.fi). Aineistoa käytetään ainoastaan opinnäytetyöhömmä ja tutkittavien sekä aineistoissa mainittujen nimet eivät tule opinnäytetyössä esille. Aineistonkeruuseen osallistuminen on vapaaehtoista ja osallistujilla on oikeus keskeyttää osallistuminen ilmoittamalla siitä opinnäytetyön tekijöille.

(Paikkakunta) 22.06.2016

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Ystävällisin terveisin
Niina Tuomivaara & Kirsi Salo

Kuva: Annika Lehtonen

KIITOS! :)

TARINAN OHJEISTUS

Kirjoita vapaamuotoinen tarina, jossa kerrot kokemuksistasi ja itsellesi tärkeistä asioista matkaryhmässä.

Voit kuvailla muistoja, tunnelmia ja matkaryhmän herättämiä ajatuksia.

Mitä olet saanut toiminnasta henkilökohtaisesti?

Oletko oppinut jotakin uutta?